

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ

ОПШТИНЕ ВРБАС

БРОЈ 28. ВРБАС 23. ДЕЦЕМБАР 2025. ГОДИНА LIX

112.

На основу члана 32. Став 1. тачка 6. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник РС“, број 129/2007, 83/2014-други закон, 101/2016-други закон, 47/2018 и 111/2021-други закон) и члана 36. став 1. тачка 6. Статута општине Врбас („Службени лист општине Врбас“, број 26/2018, 9/2022 и 6/2025), Скупштина општине Врбас, на седници одржаној 23. децембра 2025. године, донела је

О Д Л У К У

О Д О Н О Ш Е Њ У Л О К А Л Н О Г А К Ц И О Н О Г П Л А Н А ЗА ПОПУЛАЦИОНУ ПОЛИТИКУ ОПШТИНЕ ВРБАС ЗА ПЕРИОД 2026 - 2028. ГОДИНЕ

Члан 1.

Доноси се Локални акциони план за популациону политику општине Врбас за период 2026 - 2028. године.

Члан 2.

Локални акциони план за популациону политику општине Врбас за период 2026 - 2028. године саставни је део ове Одлуке.

Члан 3.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу општине Врбас“.

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ ВРБАС
Број : 005011922 2025 09122 004 009 060 107 - 7
Дана : 23. децембра 2025. године
ВРБАС

Председник Скупштине општине,
Тијана Алексић, с.р.

Општина Врбас

Локални акциони план за популациону политику општине Врбас за период 2026 – 2028. године

САДРЖАЈ

1. УВОД
2. ДЕМОГРАФСКА АНАЛИЗА
3. СОЦИО – ЕКОНОМСКА АНАЛИЗА
4. ПЕРЦЕПЦИЈА ЛОКАЛНИХ ИНСТИТУЦИЈА И ГРАЂАНА
5. SWOT АНАЛИЗА
6. ВИЗИЈА, ЦИЉЕВИ И ПРИОРИТЕТИ ЛАП-а
7. ФОРМУЛИСАЊЕ МЕРА И АКТИВНОСТИ ПО ПРИОРИТЕТИМА
8. АКЦИОНИ ПЛАН 2026 – 2028
9. МАТРИЦА ИНДИКАТОРА ПО СПЕЦИФИЧНИМ ЦИЉЕВИМА
10. АНАЛИЗА РИЗИКА
11. ПРЕПОРУКЕ ЗА ПРАЋЕЊЕ И ИЗВЕШТАВАЊЕ ЛАП-а
12. ЗАКЉУЧАК

1. УВОД

1.1. Правни и стратешки основ

Популациона политика у Републици Србији заснива се на јасно дефинисаном нормативном и стратешком оквиру који регулише мере подршке породици, деци, младима и свим другим категоријама становништва које су од значаја за демографску стабилност и развој друштва. Локални акциони план за популациону политику општине Врбас (у даљем тексту: ЛАП) ослања се на тај оквир, како би мере и активности на локалном нивоу биле усклађене са националним приоритетима, стратешким документима и законским решењима.

Основу за израду ЛАП-а чини више кључних закона Републике Србије. **Закон о финансијској подршци породици са децом** прописује обим и врсте материјалне подршке коју држава пружа родитељима, укључујући једнократну помоћ за новорођенчад, родитељски додатак, право на накнаду зараде за време породилског одсуства, као и друга права која непосредно утичу на репродуктивне одлуке и услове за подизање деце. **Закон о локалној самоуправи** даје правни основ општинама да уређују и спроводе локалне политике од значаја за становништво, укључујући социјалну и породичну политику, образовање, здравство, социјалне услуге, подстицање младих и унапређење квалитета живота.

Важан документ у правној основи представља и **Закон о социјалној заштити**, који дефинише мере социјалне подршке, посебно за осетљиве категорије популације као што су деца, млади, труднице, самохрани родитељи, старија лица и лица у стању социјалне потребе. У контексту популационе политике, овај закон је значајан јер наглашава превенцију, рано препознавање потреба породица и правовремено пружање услуга, што је основа за креирање локалних мера и сервиса подршке.

Од стратешких докумената, ЛАП је усклађен са **Стратегијом подстицања рађања (2023–2033)**, која поставља оквир за дугорочне мере усмерене на подршку породици и стварање услова за унапређење репродуктивног здравља, раст фертилитета и побољшање услова живота младих породица. Стратегија истиче неопходност деловања на локалном нивоу и промовише развој локалних политика које одговарају специфичностима заједнице. ЛАП општине Врбас управо представља инструмент за оперативно спровођење ових приоритета на локалном нивоу.

Поред тога, релевантан документ је и **Национална стратегија о старењу**, која препознаје значај активног и здравог старења, подршке старијим суграђанима, као и потребу за унапређењем услова живота и услуга за ову демографску групу. У општини Врбас, где је старосна структура становништва оптерећена растом удела старијих лица, примена ове стратегије је посебно важна за развој мера које доприносе међугенерациској солидарности, квалитетној социјалној подршци и ангажовању старих у локалној заједници.

У складу са надлежностима покрајинских органа, значајну улогу имају и документи Аутономне Покрајине Војводине, од којих је посебно важан **Покрајински програм за подршку популационој политици**, којим се дефинишу приоритетне мере и финансијски механизми за подршку локалним самоуправама. Покрајински секретаријат за демографију и социјалну политику има кључну улогу у подршци изради и спровођењу ЛАП-ова у Војводини. Чињеница да је овај документ финансијски подржан

од стране Секретаријата указује на препознавање значаја демографских изазова у општини Врбас и на потребу да се системски приступи решавању ових проблема.

ЛАП је усклађен и са **Националном стратегијом за младе**, која истиче неопходност јачања положаја младих, унапређења услова за живот, образовање, запошљавање и активизам младих. Миграција младих и одлив стручног кадра представљају један од најозбиљнијих демографских изазова општине Врбас, тако да се ова стратегија директно имплементира кроз локалне мере које подстичу останак младих и формирање породице на територији општине.

Кључни стратешки документи у области социјалне политике, као што су **Стратегија деинституционализације**, **Стратегија социјалне заштите**, као и секторске политике у области образовања, здравства и становања, додатно доприносе дефинисању локалних мера у ЛАП-у. Ови документи истичу потребу за развојем локалних услуга, посебно на нивоу превенције, социјалне подршке, раног развоја, инклузије и доступности услуга за све становнике.

ЛАП је усклађен и са Закон о планском систему Републике Србије: 30/2018-3.

ЛАП се ослања и на постојеће локалне документе општине Врбас :

1. Средњорочни план развоја општине Врбас за период од 2023 – 2025. године (11/2023)
2. децом („Службени лист Општине Врбас“, бр. Стратешки план развоја социјалне заштите општине Врбас за период 2023 – 2028. године децом („Службени лист Општине Врбас“, бр.30/2022)
3. Одлука о финансијској подршци породици са децом („Службени лист Општине Врбас“, бр. 9/18, 23/20, 34/20, 31/21 и 26/22)
4. Локални акциони план за децу је стратешки документ општине Врбас у склопу којег су одређени приоритети, циљеви и активности у области унапређења положаја деце са подручја општине Врбас у периоду од 2024-2027. године. децом („Службени лист Општине Врбас“, бр. 25/2002)
5. Програмске активности Комисије за популациону политику у општини Врбас <https://www.vrbas.net/e-uprava-vrbas/planovi-dokumenti/>
6. План јавног здравља општине Врбас за период од 2018. до 2025. године са Акционим планом за спровођење децом („Службени лист Општине Врбас“, бр. 24/2028)

Усклађивање локалних докумената омогућава подршку интегрисаном приступу и ствара предуслове за функционални систем јавних услуга и мере које директно доприносе побољшању демографских трендова.

Све наведено представља чврст правни и стратешки основ за израду ЛАП-а општине Врбас. Овај документ има за циљ да интегрише најзначајније прописе, политике и националне приоритете и да их пренесе на локални ниво кроз практичне, финансијски реалне и циљано усмерене мере које ће унапредити услове за живот породица, деце, младих и свих других категорија становништва.

1.2. Разлог за израду ЛАП-а

Општина Врбас се, као и већина локалних самоуправа у Србији, суочава са сложеним демографским изазовима који утичу на одрживост локалног развоја и квалитет живота становништва. Национални трендови — ниска стопа рађања, негативан природни прираштај, старење становништва и миграције — огледају се и на локалном нивоу. У таквом контексту, неопходно је систематски планирати и унапређивати мере подршке

породицама, деци, младима и старијима како би се очувао демографски потенцијал општине.

Локални акциони план за популациону политику (ЛАП) омогућава да се на територији општине Врбас успостави јасан и свеобухватан стратешки оквир који дефинише приоритете и мере локалне популационе политике. Он служи као инструмент за интеграцију постојећих и развој нових програма подршке, усклађених са потребама становништва и специфичностима локалне заједнице. ЛАП доприноси унапређењу јавних услуга у областима образовања, здравства, социјалне заштите и локалне инфраструктуре, што је од посебног значаја за породице са децом и младе који планирају самосталан живот.

Посебан мотив за израду ЛАП-а јесте одлив младих и радно способних становника, што додатно слаби демографску структуру општине. Иако је реч о комплексном процесу, локална самоуправа може значајно утицати на услове који подстичу останак младих: подршка запошљавању, подстицање предузетништва, квалитетна дечја заштита, доступно становање, обogaћени културни и спортски садржаји и осећај припадности заједници. ЛАП омогућава да се ови аспекти уобличе у јединствен систем мера.

Поред тога, израда ЛАП-а доприноси већој координацији између локалних установа и организација које се баве питањима од значаја за становништво — предшколских и школских установа, Дома здравља, Центра за социјални рад, служби локалног развоја, јавних предузећа и удружења грађана. Документ служи као механизам који их повезује и осигурава да мере буду међусобно усклађене и усмерене на исте циљеве.

ЛАП је важан и са аспекта финансирања, јер представља основу за планирање буџетских средстава и конкурисање за покрајинске и републичке програме подршке. Покрајински секретаријат за демографију и социјалну политику, који је финансирао израду овог документа, тиме је препознао значај демографских изазова у општини Врбас и потребу за њиховим системским решавањем.

Све ово чини израду ЛАП-а неопходним кораком ка стварању стабилне, подстицајне и одрживе заједнице која ће одговорити на демографске изазове, подржати породице и омогућити квалитетан живот за све становнике општине Врбас.

1.3 Географски положај општине Врбас

Општина Врбас има веома повољан географски положај и налази се на простору лесне заравни и лесне терасе, на надморској висини од **81 до 104 метра**. Овај положај условљава препознатљиве физичко-географске карактеристике територије, укључујући стабилан рељеф и квалитетне типове земљишта. Клима на подручју општине је **умерено-континентална**, са јасно израженим годишњим добрима, што додатно погодује пољопривредној производњи и животним условима локалног становништва.

Територију општине одликују висококвалитетна земљишта, међу којима доминира **ливадска карбонатна црница**, која заузима **26.215 ha** (69,8%), док **чернозем** обухвата **10.326 ha** (27,5%). Ови педолошки ресурси представљају један од најзначајнијих природних потенцијала општине, нарочито у контексту развијене ратарске и сточарске производње.

Општину Врбас карактерише и изузетно богато присуство **површинских и подземних вода**, укључујући и **термоминералне воде**, што представља додатну природну

предност и потенцијал за различите видове развоја, укључујући туризам, пољопривреду и енергетику.

Према доступним подацима у Плану развоја, општина Врбас има „веома повољан географски положај“ и налази се на **раскрсници важних путева различитих видова саобраћаја**, који је повезују са свим деловима Војводине и Србије. Ова саобраћајна повезаност омогућава ефикасан транспорт робе и проток људи, што је од суштинског значаја за функционисање индустрије, пољопривреде и трговине у општини.

Општину Врбас чини **седам насељених места**: Врбас, Куцура, Змајево, Бачко Добро Поље, Равно Село, Савино Село и Косанчић. Ова просторна структура, у комбинацији са повољним географским положајем и богатим природним ресурсима, доприноси развоју и функционалној повезаности насеља у оквиру локалне самоуправе.

2. ДЕМОГРАФСКА АНАЛИЗА ОПШТИНЕ ВРБАС

(Подаци су засновани на информацијама које је општина доставила кроз званични општински упитник.)

2.1. Основни демографски показатељи

Демографски профил општине Врбас указује на стабилан, али дугорочно опадајући број становника, уз просечну густину насељености која је на нивоу других војвођанских општина. Према процени средином 2024. године, општина има 36.078 становника на површини од 376 km², што даје густину од око 96 становника по km². Подаци показују да је током последње деценије дошло до израженог пада броја становника, што је последица како ниског наталитета, тако и континуираног негативног природног прираштаја.

Основни индикатори, попут индекса старења, стопе наталитета и стопе морталитета, упућују на то да се општина суочава са комбинацијом демографских изазова: смањењем броја деце и младих, повећаним учешћем старијих, као и растућим притиском на радно способно становништво.

Табела 1: Основни демографски подаци

Показатељ	Вредност	Година
Површина општине (km ²)	376	2023
Број насеља	7	2023
Процењен број становника	36.078	2024
Густина насељености (ст/km ²)	96	2024
Просечна старост становништва (година)	43	2024
Индекс старења	136	2024
Стопа живорођених (‰)	9	2024
Стопа умрлих (‰)	15	2024
Природни прираштај (‰)	-6	2024
Пројекција броја становника (средња – 2052)	24.469	2052

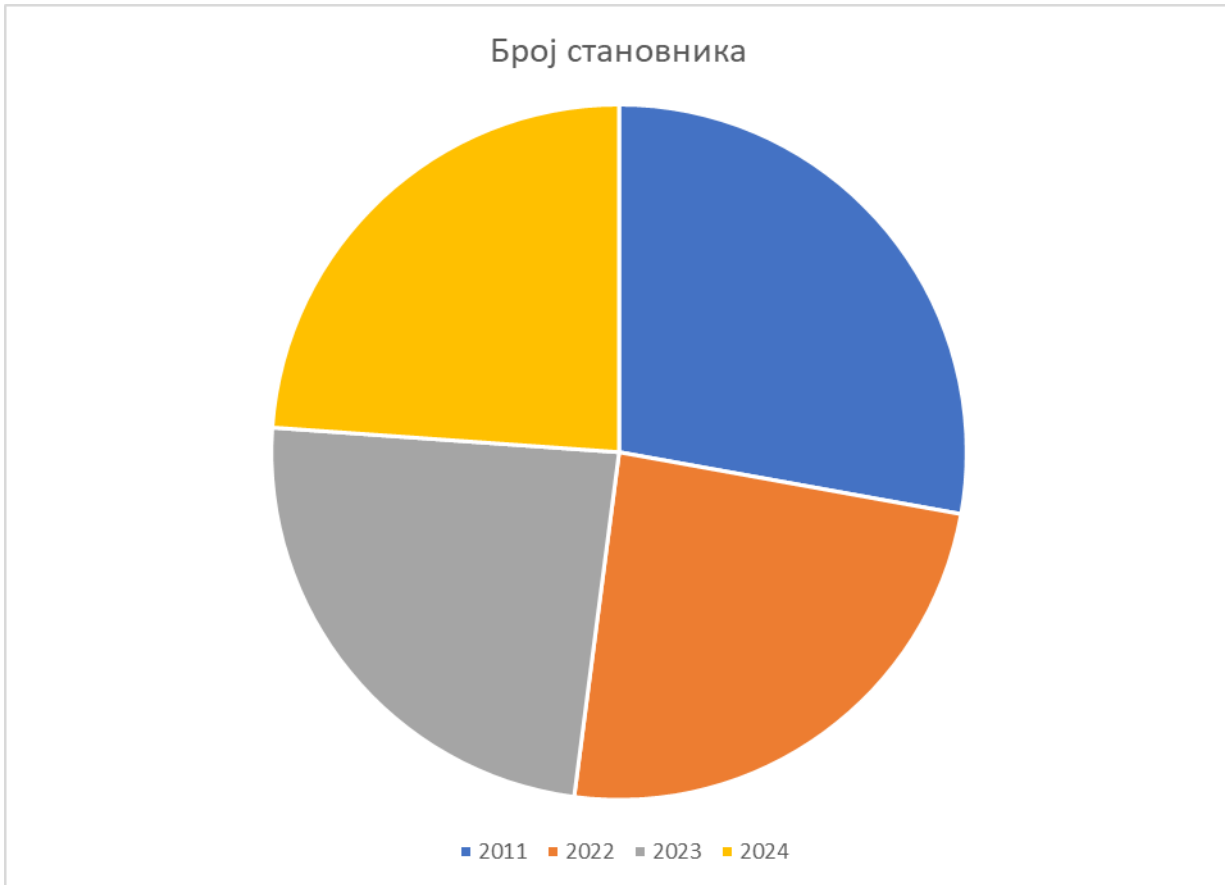
2.2. Кретање броја становника и природни прираштај

Број становника општине Врбас у последњој деценији бележи јасан пад. Од 42.092 становника 2011. године, број се смањило на 36.601 у 2022. години, што представља укупно смањење од више од 13%. Тренд се наставља и у 2023. и 2024. години, што указује да депопулација има трајан карактер.

У исто време, природни прираштај је стабилно негативан. У 2024. години стопа прираштаја износила је -6‰, што значи да број умрлих значајно премашује број рођених. Ово је у складу са негативним трендовима у већини општина у Србији, али је у Врбасу посебно изражено због истовремено ниске стопе наталитета и доминантно старије популације.

Табела 2: Кретање броја становника (изабране године)

Година	Број становника	Напомена
2011	42.092	Попис
2022	36.601	Попис
2023	36.370	Збир жена/мушкараца
2024	36.078	Процена средином године

2.3. Старосна структура становништва

Старосна структура становништва указује на јасну доминацију старијих старосних група и релативно мали удео деце и младих. Радно способно становништво (30–64 године) чини нешто мање од две трећине укупне популације, али је и ова група у паду. Индекс старења од 136 указује на то да је број старијих (60+) значајно већи од броја младих (0–19 година), што представља један од најважнијих структурних демографских изазова.

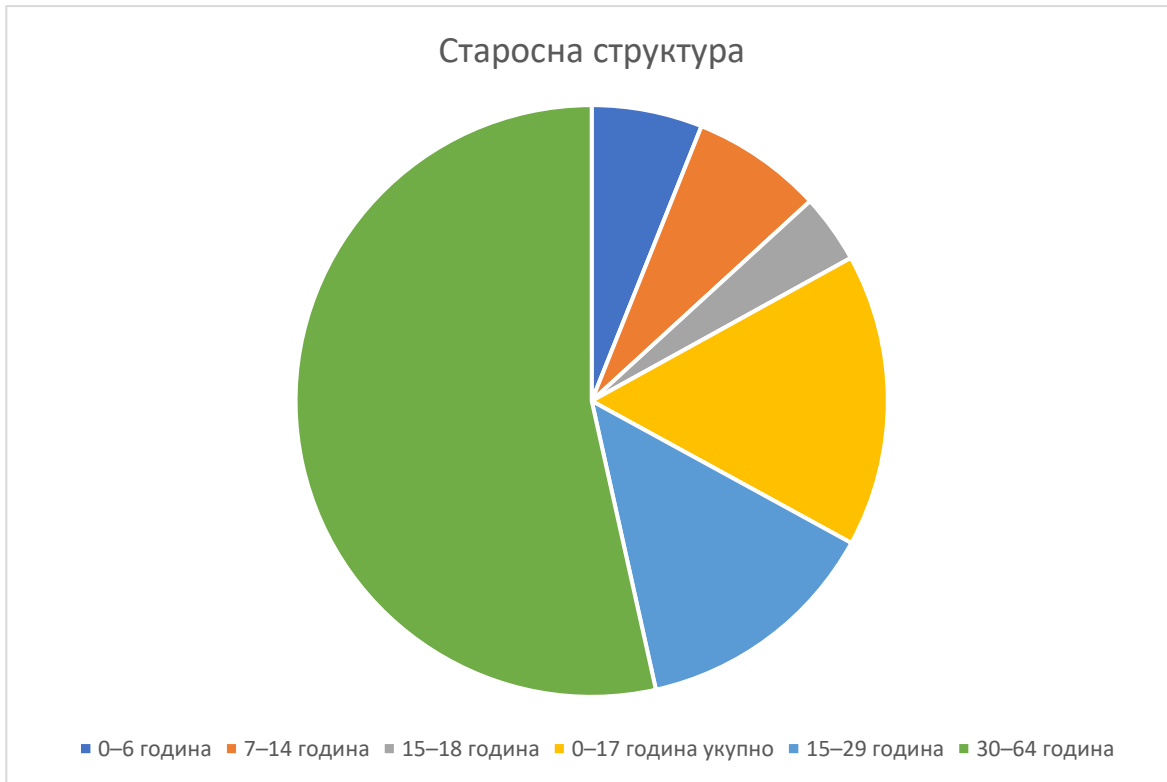
Табела 3: Старосна структура

Старосна група	2023 – Ж	2023 – М	2024 – Ж	2024 – М
0–6	1.294	1.297	1.280	1.287
7–14	1.494	1.597	1.481	1.556
15–18	804	836	775	825
0–17 укупно	3.370	3.504	3.344	3.452
15–29	2.750	3.027	2.735	3.017
30–64	11.291	11.676	11.135	11.572
Укупно	18.680	17.690	18.501	17.577

Табела 4: Старосне групе – укупно и проценти (2024)

Старосна група	Број	% у укупном становништву
0–6 година	2.567	7,1%
7–14 година	3.037	8,4%
15–18 година	1.600	4,4%
0–17 година укупно	6.796	18,8%
15–29 година	5.752	15,9%
30–64 година	22.707	62,9%

Старосна структура становништва општине Врбас указује на изражен процес демографског старења и дугорочно неповољан однос младих и старијих генерација.

Удео деце и младих до 17 година износи мање од петине укупне популације, док је број старијих лица више од једне петине, што потврђује висок индекс старења.

Радно способно становништво и даље чини већину популације, али бележи пад у односу на претходне године.

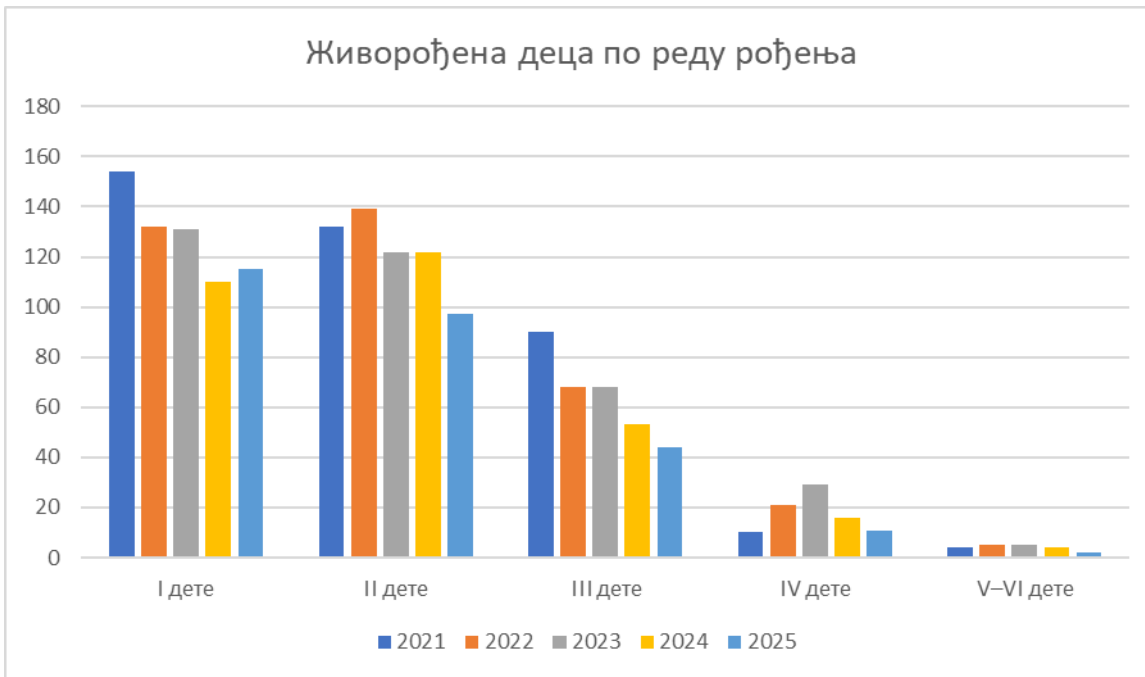
Овакви параметри упозоравају на постепено смањење демографског потенцијала, ограничен прилив нових генерација на тржиште рада и све већи притисак на системе социјалне и здравствене заштите. Ова структура захтева пажљиво планирање мера које ће истовремено подржати породице са децом и омогућити активну подршку старијем становништву.

2.4. Фертилитет и репродукција

Рађање деце у општини Врбас бележи благи, али континуирани пад. У периоду 2021–2025, укупан број новорођене деце износио је 1.655. Највећи број рођења односи се на прво и друго дете, док треће и свако наредно дете чине мањи део укупне структуре, а њихов удео додатно опада последњих година.

Табела 5: Живорођена деца по реду рођења (2021–2025)

Ред рођења	2021	2022	2023	2024	2025
I дете	154	132	131	110	115
II дете	132	139	122	122	97
III дете	90	68	68	53	44
IV дете	10	21	29	16	11
V–VI дете	4	5	5	4	2
УКУПНО	390	365	355	305	273

Табела 6: Удео трећег и сваког наредног детета у укупном броју

Година	Укупно рођених	III+ (број)	III+ (%)
2021	390	104	26,7%
2022	365	94	25,8%
2023	355	102	28,7%
2024	305	73	23,9%
2025	273	57	20,9%

2.5. Морталитет

Број умрлих у општини Врбас последњих пет година значајно премашује број рођених, што је кључни фактор негативног природног прираштаја. Подаци показују да је 2021. година била изразито неповољна са готово 1.000 умрлих, док су последње две године донеле благо смањење, али не и стабилизацију.

Табела 7: Број умрлих (2020–2024)

Година	Број умрлих
2020	779
2021	983
2022	776
2023	699
2024	719
Укупно	3.856

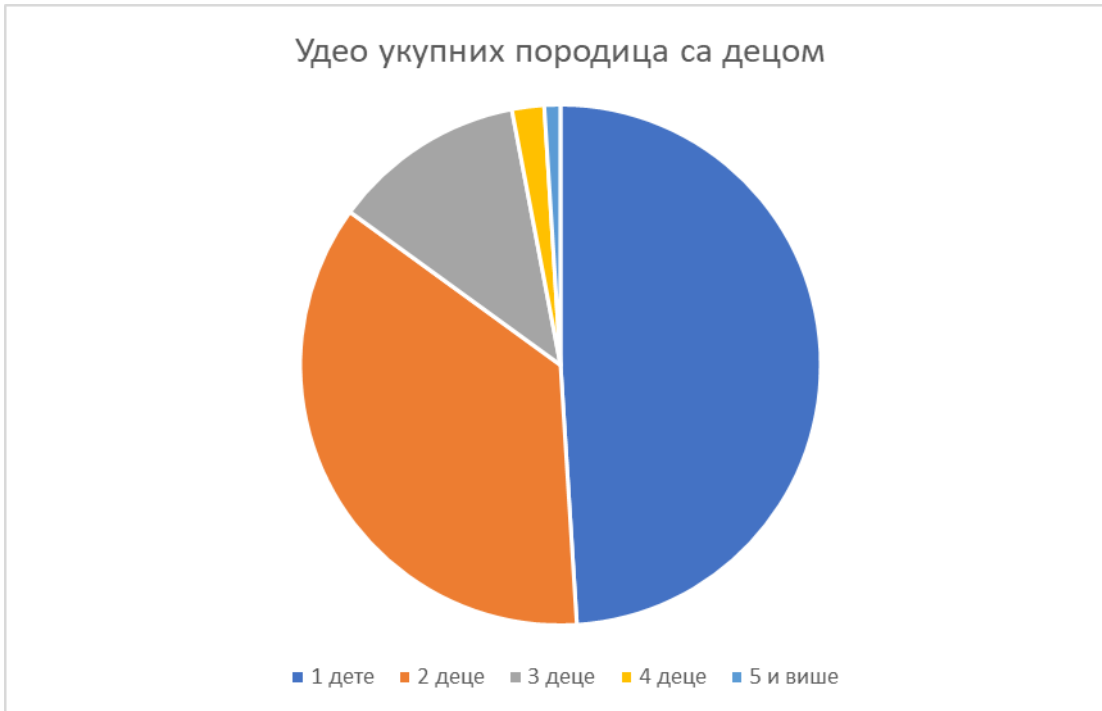
Подаци о морталитету у општини Врбас показују константно висок број умрлих у односу на број рођених, што је кључни фактор негативног природног прираштаја. Иако је након изразито неповољне 2021. године дошло до благог смањења броја умрлих, вредности и даље остају значајно више од наталитета и не указују на могућност природног демографског опоравка у блиској будућности. Овај однос потврђује да је демографско пражњење дубински структурно условљено и да је неопходно спровођење дугорочних мера које ће истовремено подржати повећање наталитета и унапредити здравствену превенцију и квалитет живота старије популације.

2.6. Породична структура и домаћинства

Породична и домаћинска структура указује на низак просечан број чланова домаћинства, висок удео самохраних родитеља и ограничен проценат породица са троје и више деце. То је важан фактор који додатно утиче на ниску стопу наталитета и на дугорочну демографску стабилност.

Табела 8: Породице са децом по броју деце (2022)

Број деце у породици	Удео укупних породица са децом
1 дете	49%
2 деце	36%
3 деце	12%
4 деце	0,2%
5 и више	0,1%

Структура породица са децом у општини Врбас показује да је породични модел са једним или двоје деце доминантан, јер ове категорије чине чак 85% свих породица са децом. Удео породица са троје деце износи 12%, што је релативно стабилан али и даље недовољан ниво за демографску обнову.

Породице са више деце (четворо и више) заступљене су са мање од 1%, што упућује на то да су услови за проширење породице ограничени и да је потребно системски подстицати мере које ће омогућити већу економску и социјалну сигурност породица. Оваква структура јасно указује да је рађање првенствено ограничено на мањи број деце, што представља један од кључних фактора ниског фертилитета у општини.

2.7. Бракови и разводи

Број склопљених и разведених бракова представља индикатор породичне стабилности. У 2024. години број склопљених бракова био је више него двоструко већи од броја разведених, али је укупан број бракова и даље релативно низак у односу на величину општине.

Табела 9: Бракови и разводи (2024)

Показатељ	Број
Склопљени бракови	153
Разведени бракови	69

Однос броја склопљених и разведених бракова у општини Врбас указује на умерен брачни динамички образац, али и на присутне изазове у стабилности породичних заједница.

Са **153 склопљена брака** и **69 разведених**, стопа разведености је релативно висока у односу на број нових брачних заједница. Оваква структура показује да значајан део бракова не опстаје дугорочно, што може имати утицај на одлуке о рађању, на благостање деце и на укупан демографски потенцијал општине.

Ови подаци наглашавају потребу за мерама које подржавају стабилност породице, јачање родитељских компетенција и развој служби за саветовалишну и социјалну подршку.

3. СОЦИО-ЕКОНОМСКА АНАЛИЗА

Социо-економска структура општине Врбас представља резултат деловања више међусобно повезаних фактора: демографских кретања, економске активности, стања тржишта рада, развијености инфраструктуре и доступности јавних и социјалних услуга. Прикупљени подаци показују да локална привреда има стабилну основу, али је истовремено оптерећена дуготрајним структурним изазовима који се огледају у ограниченим могућностима запошљавања, недовољно високом нивоу плата и повећаној економској рањивости појединих категорија становништва. Уз то, промене у демографској структури – као што су одлив младих и старење становништва – додатно утичу на доступност радне снаге и укупну одрживост развоја. У наставку су систематизовани и анализирани кључни показатељи социо-економског положаја општине, који заједно пружају јасну слику постојећих потенцијала и ограничења.

3.1. Тржиште рада

Тржиште рада у општини Врбас показује стабилан оквир привредне активности, али истовремено и јасне структурне слабости које се одражавају на укупан демографски развој. Иако број запослених указује да постоји солидан економски потенцијал, висок број незапослених, а нарочито тражилаца првог запослења, говори о ограниченим могућностима за улазак младих у свет рада. Овај дисбаланс посебно погађа генерације које тек завршавају образовни циклус, што их често усмерава на тражење посла у већим центрима или у иностранству.

Додатни изазов је значајан удео незапослених жена, што указује на родне неједнакости у приступу тржишту рада, али и на недовољну усаглашеност понуде и тражње послова у секторима где доминира женска радна снага. Сви ови показатељи заједно потврђују да је потребно јачати активне мере запошљавања, развијати локалне програме подршке младима и унапређивати сарадњу образовног система и привреде.

Табела 10: Показатељи тржишта рада

Показатељ	Вредност
Број запослених лица	10.500
Број незапослених лица	2.450
Број тражилаца првог запослења	612
Број незапослених жена	1.480
Стопа незапослености младих (18–29)	26%

3.2. Економска структура и привредна активност

Економска структура општине Врбас карактерише се израженим ослонцем на пољопривреду и традиционалне индустријске гране, што представља стабилан, али не и довољно динамичан развојни модел. Велики број регистрованих пољопривредних

газдинстава говори о значајном аграрном потенцијалу, али и о потреби за модернизацијом и јачом тржишном оријентацијом.

Сектор малих и средњих предузећа релативно је развијен и представља један од кључних ресурса за унапређење запошљавања. Ипак, уочљиво је да број нових предузетничких радњи не расте довољно брзо, што може указивати на административне или финансијске баријере приликом покретања бизниса. Индустрија, иако присутна, нема динамику раста која би могла да значајније повуче запошљавање или креира нове инвестиције. Све ово указује на потребу за стратегијом диверзификације привреде и подстицајима за увођење нових технологија.

Табела 11: Привредна структура (2024)

Тип субјекта	Број
Привредна друштва	612
Предузетничке радње	1.104
Пољопривредна газдинства	2.980
Укупно активних субјеката	4.696

3.3. Приходи и животни стандард

Ниво прихода и животни стандард представљају кључни елемент квалитета живота породица и њихове способности да планирају проширење домаћинства. Просечна зарада у општини Врбас налази се испод републичког просека, што указује на ограничен економски капацитет становништва. Овај фактор директно се одражава на

одлуке младих о заснивању породице, често их подстичући да прилику за бољи стандард потраже у другим срединама.

Значајан број корисника различитих облика социјалне помоћи и подршке указује на постојање осетљивих група које се суочавају са економском нестабилношћу. Истовремено, велико оптерећење система социјалне заштите сведочи о недостатку довољно доступних радних места, што може продубити социјалне разлике. Сви ови показатељи захтевају да се у оквиру ЛАП-а посебно третира економско оснаживање породица и ублажавање фактора који утичу на напуштање локалне средине.

Табела 12: Показатељи животног стандарда

Показатељ	Вредност
Просечна нето зарада	78.238 РСД
Број корисника социјалне помоћи	1.127
Број корисника дечијег додатка	1.954
Број корисника новчане социјалне помоћи	402
Број корисника услуга центра за социјални рад	2.680

3.4. Образовање

Образовна структура општине Врбас обезбеђује добру просторну доступност образовним установама, што представља важан услов за задржавање младих породица и подстицање њиховог останка у заједници. Посебно се истиче висок обухват деце предшколским програмима, који је један од најповољнијих показатеља у систему, јер указује на добро организован рад установа и на поверење родитеља у институције које брину о развоју најмлађих.

Јавна предшколска установа „Бошко Буха“, која већ 54 године делује на територији општине, управља мрежом од 12 вртића, са укупно 1.534 деце распоређене у 66 васпитних група, што потврђује стабилан капацитет и континуитет у пружању услуга предшколског васпитања и образовања. То је јединствена установа која своју делатност обавља у 12 објеката у Врбасу и у пет насељених места општине Врбас: Бачком Добром Пољу, Змајеву, Равном Селу, Савином Селу и Куцури.

Број ученика у основним и средњим школама показује стабилан образовни систем, али се уочава постепено смањење генерација услед општег демографског пада.

Број ученика у школској 2025./2026. години у основном школама је 2894.

Основне школе ОШ „Светозар Милетић“ Врбас, ОШ „20. октобар“ Врбас, ОШ „Братство јединство“ Врбас, ОШ „Петар Петровић- Његош“ Врбас, ОШ „Бранко Радичевић“ Савино Село, ОШ „Бранко Радичевић“ Равно Село, ОШ „Братство јединство“ Куцура, ОШ „Вук Караџић“ Бачко Добро Поље. ОШ „Јован Јовановић Змај“ Змајево, Основна музичка школа у Врбас имају оптимале услове за рад.

Укупне површине школских комплекса и објеката задовољавају потребе тренутног броја ученика

Број ученика у средњим школама Гимназији „Жарко Зрењанин“, Средњој стручној школи „4.јули“ и Средњој медицинаској школи „Козма и Дамјан“ у школској 2025./2026. години је 1100.

Гимназија „Жарко Зрењанин“ у Врбасу спада међу најстарије школе овог типа у земљи основана 1809. године.

Средња стручна школа „4.јули“ има капацитет да подржи различите образовне профиле у оквиру подручја: пољопривреда, прерада и производња хране, графичарство, машинство и обрада метала, саобраћај. Поставља се циљ јачање дуалног образовања, пракси и партнерстава са локалним послодавцима који представља важну демографску и економску меру. Гимназија „Жарко Зрењанин“ у Врбасу спада међу најстарије школе овог типа у земљи. Ученици похађају друштвено-језички смер, општи тип или природно-математички смер. Средњој медицинаској школи „Козма и Дамјан“ има смерове: медицинска сестра-техничар, фармацеутски техничар и стоматолошка сестра техничар.

3.5. Здравствена и социјална инфраструктура

Здравствена и социјална инфраструктура играју пресудну улогу у демографским кретањима. Општина Врбас има добро развијену мрежу примарне здравствене заштите, са Домом здравља и амбулантама у свим насељеним местима. Служба за здравствену заштиту одраслих и Служба за здравствену заштиту деце, школске деце и жена су доступне свим грађанима општине Врбас. Ипак, број лекара је недовољан у односу на потребе становништва, посебно у домену превентивних прегледа.

Општа болница Врбас основана је 2008. године раздвајањем од Дома здравља „Вељко Влаховић“ са којим је била у заједничкој установи од 1970. године. Њена укупна површина је 13.313,87 м² на две локације. Пружа секундарну здравствену заштиту становништву на територији Јужно Бачког округа у општинама Врбас, Србобран, Бечеј, Мали Иђош, Бач, Бачка Паланка, Кула и насељеним местима Руски Крстур и Липар, где живи око 235.000. становника.

Организација:

- Сектор за интернистичке гране медицине:
- Служба интерне медицине,
- Одељење за пнеумофтизиологију,
- Одељење за неурологију
- Одсек за инфективне болести
- Одсек за дерматовенерологију.
- Сектор за хируршке гране медицине:
- Одељење опште хирургије,
- Одељење за ортопедију, трауматологију, пластичну и реконструктивну хирургију,
- Одељење за урологију,
- Одсек за оториноларингологију и максилофацијалну хирургију,
- Одсек за офталмологију,
- Одељење операционог блока са стерилизацијом.

Сектор за заједничке медицинске послове:

- Одељење за пријем и збрињавање ургентних стања,
- Служба за специјалистичко – консултативне прегледе,
- Служба за анестезију са реаниматологијом;
- Дневна болница:
- Онколошка дневна болница,
- Дневна болница за хемодијализу,
- Дневна болница за третман психијатријских болесника,
- Дневна болница за хирургију
- Дневна болница за интерну медицину
- Одељење за физикалну медицину и рехабилитацију,
- Служба биохемијске лабораторије,
- Одељење микробиологије,
- Служба за радиолошку дијагностику,
- Одсек за патологију и цитологију,
- Одсек за фармацеутску здравствену делатност,
- Одељење за снабдевање крвљу и крвним дериватима.
- Служба педијатрије

Укупан број запослених у Општој болници Врбас је 510 од чега 379 запослених припада медицинском, а 131 немедицинском кадру.

Социјалне услуге су доступне и разноврсне. Подршка старима, самохраним родитељима и социјално угроженим породицама неопходан је сегмент који мора бити додатно ојачан у оквиру локалних мера.

Табела 13: Здравствене и социјалне услуге

Показатељ	Вредност
Број домова здравља	1
Број амбуланти	7
Број лекара	98
Број стоматолога	32
Број социјалних установа	2

Услуге Центра за социјални рад општине Врбас су доступне и бесплатне за све грађане општине Врбас. Центар за социјални рад који као организациону јединицу од октобра 2024. године има Дневни боравак за децу, младе и одрасле са инвалидитетом и Геронтолошки центар Врбас. Саветовалиште за брак и породицу, при Центру за социјални рад општине Врбас је навршило 21 година рада.

Саветовалиште је намењено појединцима и породицама које проживљавају кризу из различитих разлога као што могу бити: развод, насиље у породици, болест, губитак члана породице, сиромаштво, или потешкоће у васпитању деце. Подршку у Саветовалишту могу наћи и млади који се одвајају од породица порекла, трагајући за властитим идентитетом, затим родитељи, старатељи, или хранитељи деце са изазовним понашањем, парови у конфликтним односима пре, током и након развода брака, особе са потешкоћама у партнерским односима, жртве и починиоци насиља у породици, али и сви други грађани којима је потребна стручна подршка. Услуге су бесплатне и у целости их финансира општина Врбас.

Геронтолошки центар Врбас је установа за смештај старих и одраслих лица основана одлуком о оснивању Извршног већа АП Војводине 30.09.2003 године.

Нудимо услуге смештаја отвореног типа за 125 корисника у два одвојена објекта и то: одељење у Врбасу (капацитета 95 места) и одељење у Куцури (капацитета 30 места). Полузависни и зависни корисници одељења у Врбасу којима је потребна 24-часовна нега могу да добију услуге лекара опште праксе, медицинску негу, услуге физиотерапеута, фризера, вешераја, одржавање хигијене и припреме здравих оброка.

3.6. Инфраструктура и услови живота

Инфраструктура општине Врбас је у многим сегментима добро развијена, што представља значајан потенцијал за привлачење и задржавање становништва. Висок степен прикључености на водовод и добар ниво интернет покривености представљају важан предуслов за савремени начин живота, дигитални рад и развој предузетништва.

Ипак, постоје и изазови – пре свега непотпуна канализациона мрежа и недовољна гасна покривеност појединих насеља, што утиче на услове становања и енергетску ефикасност. Када се ови показатељи посматрају у контексту демографских кретања, јасно је да унапређена инфраструктура представља један од најважнијих фактора за заустављање миграција младих породица.

Табела 14: Инфраструктурни показатељи

Показатељ	Вредност
Прикљученост на водовод	98%
Прикљученост на канализацију	86%
Прикљученост на гас	47%
Доступност широкопојасног интернета	92%

4. ПЕРЦЕПЦИЈА ЛОКАЛНИХ ИНСТИТУЦИЈА И ГРАЂАНА О ДЕМОГРАФСКИМ ИЗАЗОВИМА

У процесу израде Локалног акционог плана за популациону политику општине Врбас, спроведен је посебан поступак прикупљања информација од институција и грађана како би се добио свеобухватан увид у локалне демографске изазове. Анкетиране су установе и организације које непосредно раде са децом, младима, породицама, старима и осетљивим групама, као и оне које имају значајну улогу у здравственој, образовној и социјалној заштити. Поред тога, организована је фокус група са грађанима различитог узраста и животних околности, чиме је омогућено да се у анализу укључи и перцепција становништва о кључним проблемима и потребама у области популационе политике.

Овако прикупљени подаци представљају важан квалитативни извор за разумевање фактора који утичу на одлуке о заснивању породице, квалитет живота породица са децом и разлоге због којих млади одлучују да остану или напусте локалну заједницу. У наставку следи интегрисана анализа ставова институција и становништва, која чини основу за формулисање циљаних и реалистичних мера ЛАП-а.

4.1. Ставови институција

У оквиру припреме Локалног акционог плана за популациону политику, општина Врбас спровела је анкетирање релевантних институција које имају непосредан увид у демографске процесе, потребе становништва и свакодневне изазове са којима се породице суочавају.

Упитници су достављени од:

- Центра за социјални рад,
- Дома здравља „Вељко Влаховић“,
- Опште болнице Врбас,
- Предшколске установе „Бошко Буха“,
- Гимназије „Жарко Зрењанин“
- Куцурског удружења младих,
- Удружења „Наше огњиште среће“

Ове установе представљају кључне актере у систему социјалне, здравствене, образовне и комунитарне подршке, што омогућава свеобухватан увид у демографске изазове општине.

Добијени одговори омогућили су да се идентификују општи ставови институција о демографској ситуацији, узроцима ниског наталитета, постојећим активностима, приоритетима за наредни период и потребама за интерсекторском сарадњом. У наставку је дата систематизована анализа по тематским целинама, представљена у облику текста и табела са процентима, ради лакше даље обраде и визуелизације.

4.1.2 Општа оцена демографске ситуације

Институције су веома уједначене у оцени демографског стања у општини. Највећи број њих процењује ситуацију као неповољну или умерено неповољну, што указује на препознавање дугорочних демографских ризика, пре свега пад наталитета, одлазак младих и старење становништва. Ниједна институција није оценила демографску ситуацију као повољну, што јасно показује висок ниво свести о потреби за системским мерама.

Табела 15: Општа оцена демографске ситуације (у %)

Категорија оцене	Удео институција (%)
Веома неповољна	0%
Неповољна	66,7%
Просечна	33,3%
Повољна	0%
Веома повољна	0%

Према ставовима институција:

- **две трећине (66,7%)** сматра да је демографска ситуација **неповољна**,
- **једна трећина (33,3%)** је види као **просечну**,
- ниједна институција је не сматра ни повољном ни веома повољном.

То значи да према оценама система здравства, социјалне заштите, образовања и цивилног сектора, демографска ситуација у општини Врбас захтева системску интервенцију.

Институције указују на проблеме који укључују:

- економску нестабилност младих породица,
- тренд одласка младих,
- ограничене капацитете образовних и социјалних служби,

- потребу за додатним услугама за родитеље, труднице и децу,
- општу рањивост породица са децом, посебно оних са ниским приходима.

Ово представља темељ за формулисање мера подршке родитељству и раном развоју у општини Врбас.

4.1.3 Узроци ниског наталитета – перцепције институција

Институције које директно раде са децом, младима, породицама и осетљивим групама пружају изузетно важан увид у демографске изазове општине Врбас. Њихова процена представља основу за разумевање стварних баријера које утичу на формирање и проширење породица, јер су оне у свакодневном контакту са становништвом и најбоље препознају системске недостатке.

На основу прикупљених одговора, јасно се издваја неколико доминантних фактора који утичу на ниску стопу наталитета – од економске несигурности, преко стамбених питања, до одлива младих и недовољне подршке младим брачним паровима. Анализа овог сегмента даје преглед процената по свим понуђеним узроцима и представља смерницу за формулисање мера локалне популационе политике.

Табела 16: Најчешће идентификовани узроци ниског наталитета (у %)

Узрок ниског наталитета	Процент институција
Недовољна економска сигурност и запошљавање	71,43%
Недостатак станова или услова за самосталан живот	28,57%
Одлазак младих из општине	57,14%
Недовољна подршка породицама са децом	14,29%
Недостатак вртића и образовне инфраструктуре	14,29%
Недостатак програма за младе брачне парове	42,86%

Институције у општини Врбас препознају више међусобно повезаних узрока ниског наталитета. Најзаступљенији су:

- **економска несигурност и запошљавање (71,43%),**
- **одлазак младих из општине (57,14%),**
- **недостатак програма за младе брачне парове (32,86%),**
- **стамбени проблеми младих (18,57%),**

Резултати истраживања показују да економска несигурност, висока стопа незапослености младих и недостатак приступачног становања додатно доприносе одлагању оснивања породице.

Социолози истичу да је култура данас сасвим другачија јер су те генерације рођене у дигитално време. Док су раније ослонци били породица, религија, традиција и јасно дефинисане улоге, данас они (миленијалци и генерација З) морају више да размишљају о индивидуализму. Истакнута је нарцисистичка култура где појединци морају да се остваре лично пре него што размишљају о оснивању породице.

4.1.4 Постојеће активности у области подршке породицама, деци, младима и старијима

Општинска управа Врбас, установе социјалне и здравствене заштите у општини Врбас спроводе различите активности усмерене на јачање подршке породицама, деци, младима и старијим суграђанима, чиме доприносе унапређењу квалитета живота и развоју социјалне кохезије у заједници. Иако се обим и тип активности разликују у зависности од надлежности сваке институције, заједнички именоване њиховог деловања јесте настојање да се пружи што шира и приступачнија услуга становништву. Прикупљени подаци показују да сектор здравства, образовања, социјалне заштите и цивилног друштва на различите начине учествује у превентивном раду, едукацији и хуманитарним иницијативама које индиректно или директно утичу на демографске токове у општини.

Општина Врбас, Одељење за друштвене делатности, објавило је Информатор о правима из области друштвене бриге о деци. Ради се о штампаном и дигиталном водичу који родитељима треба да помогне да брзо и ефикасно остваре сва права која припадају њиховој деци по разним основама, од рођења до краја школовања. Информатор је утемељен у новој Одлуци о финансијској подршци породици са децом и буџету за текућу буџетску годину, који су недавно усвојени на седницама Скупштине општине Врбас. Информатор упознаје корисника шта је све потребно приложити за остваривање одређеног права, на ком месту се захтеви предају и све друго. Информатор о правима из области друштвене бриге о деци је доступан у дигиталном облику и штампаном облику.

Успостављање Јединственог управног места (ЈУМ) подразумева повезивање сродних и доказама, односно утврђеним чињеничним стањем повезаних административних поступака како између одељења/служби у самој Општинској управи, тако између Општинске управе и других установа и предузећа на територији општине. Општина Врбас успоставила је повезане поступке ЈУМа. Повезивање поступака утиче да услуге које се пружају на локалном нивоу чине доступним, бржим и јендоставнијим за грађане као кориснике услуга, тако и за службенике Управе.

Здравствене установе имају значајну улогу у унапређењу знања и подршке будућим и новим родитељима. Посебно се истичу програми здравствено-васпитног рада, који обухватају предавања, индивидуална саветовања, радионице и организоване школице, као што су школа за труднице и школа родитељства. Ове активности имају за циљ да ојачају компетенције родитеља, промовишу здраве стилове живота и обезбеде континуирану подршку у осетљивим фазама трудноће, порођаја и раног родитељства. Поред тога, здравствене службе настоје да се прилагоде потребама становништва формирањем узрасних група и прилагођавањем организације рада како би родитељи и деца лакше приступили здравственим услугама.

4.1 5 Мере унапређења подршке родитељству и раном развоју у локалној заједници

Примена УНИЦЕФ-овог пројекта „Подстицајно родитељство“ који је општина Врбас реализовала у сарадњи са релевантним установама, значајно је унапредила квалитет и доступност здравствене едукације за младе брачне парове. Успостављен је рад „Школе родитељства“ а постојећи програм „Школе за труднице“ је обogaћен и осавременењен. Ове активности спроводи мотивисано особље Службе за здравствену заштиту деце Дома здравља „Вељко Влаховић“ које је кроз програм стекло широка општа и специфична знања из области здравствене заштите деце. Унапређење услуга

обухвата не само висок стручни ниво већ и јасно поштовање потреба жена — право на избор, приватност и достојанство, скраћено задржавање у уређеној чекаоници, као и могућност добијања додатног савета путем телефона.

Активности усмерене на подстицање пуног потенцијала детета у раном детињству и подстицају негу обухватају више компоненти.

- *Програм за планирање породице* заснива се на најновијим знањима о безбедности, ефикасности и доступности савремених метода контрацепције, уз посебан нагласак на индивидуални приступ, укључивање анамнестичких података и превазилажење предрасуда у здравственој пракси. Посебно се промовише употреба евиденце - басед метода и локалне контрацепције.
- У оквиру пројекта „*Подстицајно родитељство*“ служба поливалентне патронаже спроводи низ структурисаних активности:

1. *Посете трудницама* — наглашава се значај балансираног родитељства и пренаталне повезаности.
2. *Посете породилјама и новорођенчади* — демонстрирају се модели разговора и игре, поступци купања, преповијања, успављивања, респонзивног храњења и улога оца у родитељству.
3. *Прве и поновљене посете одојчади* — моделује се игра, читање, именовање реакција детета ради јачања повезаности родитеља и детета; родитељи се обучавају за респонзивно храњење „од њиве до трпезе“.
4. *Видео-позиви са породилјама и мајкама одојчади* — на захтев породица или према плану редовног праћења здравља, исхране и развоја детета.

Улога образовних установа у општини Врбас усмерена је на квалитетан рад са децом и подршке родитељству. То се остварује кроз флексибилније формирање група, континуирану сарадњу са породицама и подршку у усклађивању радних и породичних обавеза. Предшколска установа посебно истиче подршку родитељству и раном развоју као један од својих приоритета, кроз активности које родитељима помажу у стварању подстицајног окружења за децу најранијег узраста и кроз ублажавање економског оптерећења подизања детета.

У оквиру пројекта Савета Европе и Европске уније „*Квалитетно образовање за све*“, реализованог у партнерству са Министарством просвете Републике Србије, Средња стручна школа „4. јули“ делује као једна од 36 школа-ментора у Србији. Циљ пројекта је промовисање демократске културе и унапређење безбедности школског окружења. Један од значајних бенефита пројекта јесте јачање капацитета породице и ширег окружења да подрже развој демократских вредности, што доприноси стварању стабилних, подстицајних услова за раст и развој деце и младих.

Организације цивилног друштва на територији општине доприносе развоју солидарности и активној подршци породицама кроз хуманитарне акције и локалне иницијативе. У оквиру појединих удружења реализују се бројни догађаји, од којих се посебно издвајају традиционални хуманитарни базари који мобилишу заједницу и обезбеђују помоћ најугроженијим суграђанима. Ове активности имају значајну улогу у јачању друштвене одговорности и подршке породицама у ризику од социјалне искључености.

Према достављеним подацима, поједина удружења младих тренутно не спроводе активности директно усмерене на породице, децу или демографска питања, што указује на потенцијал за њихово укључивање у будуће мере у оквиру ЛАП-а.

Сумирајући, институције на територији општине Врбас већ реализују релевантне активности у домену здравствене превенције, едукације родитеља, раног развоја деце и хуманитарног рада. Ипак, постоји простор за јачање координације, проширивање услуга и активније укључивање организација које тренутно немају демографски усмерене програме. Ове активности представљају добру основу за развој свеобухватнијег система подршке породицама у наредном периоду.

4.1.6 Подршка угроженим групама

Институције које делују у систему социјалне заштите, здравства, образовања и цивилног друштва имају јединствен увид у категорије становништва које су највише изложене социјалним, економским и демографским ризицима. Анализа њихових одговора омогућава да се јасно идентификују групе чије је положај потребно приоритетно унапређивати кроз мере ЛАП-а. Подаци показују да институције препознају више осетљивих група које се суочавају са изазовима у области родитељства, животних услова, приступа услугама и социјалне интеграције.

Табела 17: Угрожене групе према процени институција (проценти)

Угрожена група	Процент институција
Самохране родитељи	100%
Породице са троје и више деце	50%
Млади брачни парови	50%
Породице у руралним срединама	33,3%
Ромска и друга осетљива популација	33,3%

Сви анкетирани субјекти препознају **самохране родитеље** као најугроженију групу, што их чини апсолутним приоритетом у развоју мера подршке. Њихова најчешћа потреба везана је за економску сигурност, усаглашавање пословних и породичних обавеза, приступ услугама и доступност социјалне помоћи.

Породице са троје и више деце и **млади брачни парови** препознати су као групе које захтевају додатне механизме подршке, било кроз финансијске мере, стамбене програме или проширене услуге. Ово указује на значајну осетљивост младих породица у процесу планирања родитељства и потребу за мерама које могу утицати на одлуку о проширењу породице.

Породице у руралним срединама, као и **ромска и друга осетљива популација**, идентификоване су од стране трећине институција као групе које се суочавају са ограниченим приступом јавним услугама, инфраструктурним ограничењима и већим ризиком од сиромаштва. Ове групе често имају додатне препреке у приступу здравству, образовању и социјалној заштити.

Ставови институција јасно указују да ЛАП мора поставити **самохране родитеље, младе брачне парове и породице са више деце** као приоритетне групе за интервенције. Додатно, положај **породица из руралних средина** и **ромске популације** захтева посебну пажњу, посебно у делу једнаке доступности услуга и циљаних мера подршке. Ови подаци представљају основу за дефинисање мера које ће одговорити на потребе најугроженијих категорија становништва у општини Врбас.

4.1.8 Права из области друштвене бриге о деци која се остварују:

1. ПРАВА ЗА НОВОРОЂЕНО ДЕТЕ

Ова категорија обухвата основне видове подршке који се додељују сваком новорођеном детету на територији општине Врбас, као прву меру материјалне подршке породици након рођења детета.

Вид подршке	Опис / Износ
Једнократна помоћ	10.000 динара
Поклон деци рођеној 1. јануара и на Дан града (20. октобар)	100.000 динара

2. ПРВО ДЕТЕ У ПОРОДИЦИ

Подршка за прво дете обухвата једнократна давања, родитељски додатак, дечији додатак са прецизно дефинисаним цензусима, као и право на накнаду зараде за време породилског одсуства.

Вид подршке	Опис / Износ
Једнократна помоћ	10.000 динара
Родитељски додатак	500.000 динара (једнократно) + паушал 7.500 динара
Дечији додатак – номинални цензуси	13.234,25 динара; 17.204,53 динара за једнородитељске породице (чл.28 ст.1 т.1–5 Закона); 15.881,04 динара за једнородитељске породице (чл.28 ст.1 т.6–10), старатеље и родитеље детета са сметњама у развоју
Накнада зараде	Накнада плате за време породилског одсуства и неге детета

3. ДРУГО ДЕТЕ У ПОРОДИЦИ

Подршка за друго дете садржи комбинована једнократна и дугорочна давања, укључујући родитељски додатак у виду месечних исплата и сва права као за прво дете.

Вид подршке	Опис / Износ
Једнократна помоћ	10.000 динара
Родитељски додатак	135.000 динара (једнократно) + паушал 7.500 динара + 600.000 динара у 24 месечне рате по 25.000 динара
Дечији додатак – номинални цензуси	13.234,25 дин; 17.204,53 дин (чл.28 ст.1 т.1–5); 15.881,04 дин (чл.28 ст.1 т.6–10; старатељи и родитељи детета са сметњама у развоју)
Накнада зараде	Накнада за време породилског одсуства и неге детета

4. ТРЕЋЕ ДЕТЕ У ПОРОДИЦИ

Ова категорија обухвата највећи обим финансијске и институционалне подршке, укључујући дугорочна месечна давања, регресе у образовању, предшколском боравку и социјалној подршци.

Вид подршке	Опис / Износ
Једнократна помоћ	10.000 динара
Родитељски додатак	135.000 дин + паушал 7.500 дин + 2.280.000 дин (120 месечних рата × 19.000)
Дечији додатак – номинални цензуси	13.234,25 дин; 17.204,53 дин (чл.28 ст.1 т.1–5); 15.881,04 дин (чл.28 ст.1 т.6–10; старатељи и родитељи деце са сметњама у развоју)
Накнада зараде	За време породилског одсуства
Боравак у ПУ	100%
Матерински додатак	За незапослене мајке за 3. и 4. дете
Цена ужине у школи	100% регресирана
Бесплатни уџбеници	Под условом да су старија деца у систему образовања
Превоз ученика	100%

5. ЧЕТВРТО И СВАКО НАРЕДНО ДЕТЕ

Подршка за четврто и следећу децу садржи највећи родитељски додатак у систему и најширу мрежу регресираних услуга и материјалних права.

Вид подршке	Опис / Износ
Једнократна помоћ	10.000 динара
Родитељски додатак	3.180.000 дин у 120 рата по 26.500 дин
Дечији додатак – цензуси	13.234,25; 17.204,53 (чл.28 ст.1 т.1–5); 15.881,04 (чл.28 ст.1 т.6–10; старатељи и родитељи деце са сметњама у развоју)
Накнада зараде	За време породилског одсуства
ПУ боравак	100%
Матерински додатак	За незапослене мајке
Ужина у школи	100%
Бесплатни уџбеници	Да
Једнократна помоћ ученицима	За ученике 5–8. разреда и средњошколце
Превоз ученика	100%

6. ДЕЦА ИЗ ЈЕДНОРОДИТЕЉСКИХ ПОРОДИЦА

Једнородитељске породице добијају посебан режим подршке у виду делимично регресираних образовних и превозних услуга.

Вид подршке	Опис / Износ
ПУ боравак	50%
Превоз ученика	70% за породице до 20% изнад цензуса и за кориснике дечијег додатка
Домски смештај и викенд карте	70%
Приватни смештај у висини домског	70%

7. КОРИСНИЦИ СОЦИЈАЛНЕ ПОМОЋИ

Породице у систему социјалне заштите имају право на потпуни пакет образовних и социјалних олакшица.

Вид подршке	Опис / Износ
ПУ боравак	100%
Дечији додаток	Без достављања доказа о материјалном стању
Ужина	100%
Бесплатни уџбеници	По одлуци Владе РС
Превоз	100%
Домски смештај / приватни смештај	100%
Енергентски угрожени купац	Статус

8. ДЕЦА БЕЗ РОДИТЕЉСКОГ СТАРАЊА

Овој категорији деце обезбеђује се потпуна финансијска и системска подршка у образовању.

Вид подршке	Опис / Износ
Боравак у ПУ	100%
Школска ужина	100%
Превоз	100%
Домски смештај	100%
Приватни смештај	100%

9. ДЕЦА СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ

Деца са сметњама у развоју остварују проширен обим права који обухвата финансијску подршку, услуге подршке у образовању, превозу и свакодневном функционисању.

Вид подршке	Опис / Износ
Накнада зараде	За време одсуства са рада ради посебне неге детета
Боравак у ПУ	100% за дете и свако друго дете из породице
Продужени боравак у школи	100%
Лични пратилац	Да
Ужина	100%
Превоз	100%
Домски и приватни смештај	100%
Бесплатни уџбеници	По процедури
Бесплатан ауто-пут	Дозвола
Бесплатан паркинг	Дозвола

10. УЧЕНИЦИ СРЕДЊИХ ШКОЛА СА ОДЛИЧНИМ УСПЕХОМ

Ученици са највишим школским постигнућима могу остварити финансијску подршку у превозу, смештају и стипендијама.

Вид подршке	Опис / Износ
Превоз	60%
Домски и приватни смештај	60%
Стипендије	Према прописаним критеријумима: успех, социјални статус, осетљиве групе

11. СТУДЕНТИ

Студентима се обезбеђује свеобухватан систем подршке у виду регресирања превоза, смештаја и стипендирања, у складу са прописаним условима.

Вид подршке	Опис / Износ
Превоз—100%	Студенти са инвалидитетом; деца корисника НСП; корисници породичне пензије; студенти из породица са троје+ деце; студенти из породица РВИ
Превоз—80%	Буџетски студенти; студенти који први пут уписују годину; студенти без других видова подршке; студенти који нису у студентским центрима
Студентске стипендије	Услови: редован студент, буџет, просек ≥ 9.00 , без обнове године, положени испити, пребивалиште ≥ 3 године

Вид подршке	Опис / Износ
Студентски кредити	По конкурс
Стипендије за дефицитарна занимања	Према конкурс

4.1.9 Предложене мере – ставови институција

Институције које непосредно раде са породицама, децом, младима и осетљивим групама дале су предлоге мера које, по њиховом мишљењу, могу имати највећи утицај на унапређење демографских токова у општини Врбас. Оцењивање је спроведено на скали од 1 до 5, где оцена 5 представља највиши степен подршке. Добијени резултати пружају јасну слику о томе које мере би требало приоритетно размотрити у оквиру ЛАП-а, како би се обезбедила ефективна и циљана подршка становништву.

Табела 18: Предложене мере и просечне оцене

Предложена мера	Просечна оцена
Финансијска подршка за новорођенчад	5
Субвенционисање станова / плацева за младе породице	5
Бесплатан или повољан боравак у вртићима	4
Унапређење здравствене заштите трудница и деце	3
Програми запошљавања родитеља и младих жена	5
Стипендије и подстицаји за ученике и студенте	3

Институције у највећој мери подржавају мере које се односе на економску стабилност и стамбено осамостаљивање младих породица, што је потврђено максималном оценом за финансијску подршку за новорођенчад и субвенционисање станова или грађевинских плацева. Ове мере су препознате као директни подстицаји који могу утицати на одлуку младих о заснивању и проширењу породице.

Програми запошљавања родитеља и младих жена такође су високо ранжирани, што указује на важност економског оснаживања и обезбеђивања дугорочне финансијске сигурности младих породица. Мера бесплатног или повољног боравка у вртићима добила је високу подршку. По подацима добијеним из ЈПУ „Бошко Буха“ 47% деце која похађају предшколску установу има регресиран смештај.

Други сегмент мера, као што су унапређење здравствене заштите трудница и деце и стипендије за ученике и студенте, добили су умерене оцене, што указује да их институције виде као корисне, али не и као најкритичније приоритете у контексту демографске политике, јер оне као такве већ постоје.

Предлози институција јасно показују да ЛАП треба да стави акценат на:

- економску подршку младим породицама,
- запошљавање младих жена и родитеља,

Ове мере се издвајају као најрелевантније за стабилизацију и унапређење демографских токова у општини Врбас, јер директно утичу на животне услове,

4.2 Анализа ставова грађана – резултати фокус групе

У оквиру процеса израде Локалног акционог плана за популациону политику, спроведена је фокус група са око 30 становника општине Врбас, како би се дубље разумеле потребе, изазови и ставови грађана у вези са породичним животом и демографским кретањима. Фокус група је обухватила углавном млађе и средње генерације, а већину учесника (70%) чиниле су жене, што је омогућило бољи увид у искуства и перспективе управо групе која најдиректније учествује у процесу планирања породице. Просечна старост учесника била је око 35 година, што ову групу чини репрезентативном за демографију општине у делу који се односи на рађање, одгој деце, радно ангажовање и стамбена питања.

Фокус група је имала за циљ да допуни квантитативне налазе институционалних упитника личним искуствима, детаљним описима препрека и конкретним предлозима за унапређење локалних политика. Учесници су отворено говорили о свакодневним изазовима, перцепцији животних услова у општини, својим приоритетима, као и мерама које би по њиховом мишљењу највише утицале на квалитет живота и одлуке о планирању породице.

1. Перцепција узрока ниског наталитета

Учесници су као најважнији узрок смањеног наталитета истакли **економску несигурност**, која обухвата нестабилна запослења, ниске приходе и ограничене могућности професионалног напретка. **За готово све учеснике, економски фактори су пресудни за одлуку о заснивању или проширењу породице.**

Два елемента су посебно наглашена као *кључна предуслова* за родитељство:

- **сигуран, стабилан посао,**
- **обезбеђен или доступан стан.**

Ова два услова навело је готово 100% учесника, што их јасно позиционира као главне детерминанте одлука о планирању породице.

Други значајан проблем који је често помињан јесте **кратко трудничко и породилско одсуство**, које многи учесници виде као системску препреку за економску и породичну стабилност.

2. Економија, запошљавање и услови рада

Економска сигурност је најчешћа и најјача тема у дискусији. Учесници су истакли потребу за:

- отварањем **нових, сигурних радних места,**
- већом понудом послова намењених женама,
- развијањем локалних модела **флексибилног радног времена,**
- омогућавањем **рада од куће**, тамо где је изводљиво,
- бољом сарадњом локалне самоуправе и послодаваца у обезбеђивању подршке родитељима.

Посебно је наглашена потреба за бољом заштитом жена по повратку са породилског одсуства.

3. Стамбено питање

Стамбена политика се издвојила као најконкретнија и најчешћа тема. Према учесницима, високе цене станова и недоступност повољних кредита или субвенција представљају једну од највећих баријера младим људима. Многи су истакли да би:

- повољнији модели куповине станова,
- субвенционисање становања,
- додела плацева младим породицама

имали директан утицај на одлуку о родитељству.

4. Квалитет и доступност услуга

Учесници су нагласили неколико услуга које су им неопходне, а недовољно доступне:

- **продужени боравци у школама,**
- **продужени боравци у вртићима,**
- унапређена доступност здравствених услуга, нарочито у **сеоским срединама.**

Иако се здравствене услуге у градском делу оцењују као функционалне, у селима се перципира недостатак специјализованих служби, дужи пут до услуга и мање доступности превентивних програма.

5. Психолошка, социјална и специјализована подршка

Иако су ређе помињане, поједине групе учесника су навеле потребу за:

- саветовалиштима за родитеље,
- психолошком подршком,
- специјализованим социјалним и здравственим услугама,
- бољим информисањем о доступним сервисима.

Ове теме су се појављивале ређе, али указују на недостатке у области менталног здравља и доступности информација.

Закључак фокус групе

Фокус група је пружила јасан увид у приоритете грађана општине Врбас. Учесници највише наглашавају да је одлука о родитељству условљена:

- економском стабилношћу,
- сигурним запослењем,
- приступачним стамбеним условима,
- довољном понудом услуга за децу и породице.

Здравствене и образовне услуге у селима, као и продужени боравци у вртићима и школама, препознати су као значајни недостаци.

Иако су на маргини дискусије, потреба за психолошком подршком, саветовалиштима и већом информисаношћу указује на простор за развој допунских услуга.

Ови налази потврђују закључке институционалних упитника и представљају чврсту основу за дефинисање мера популационе политике које су усмерене на економску сигурност, стамбену подршку, унапређење услуга и јачање подршке родитељима.

4.3 Закључак поглавља 4 – Анализа ставова институција и грађана

Анализа ставова институција и учесника фокус групе пружила је свеобухватну слику о демографским изазовима, потребама и приоритетима становништва општине Врбас. Резултати показују високу подударност између институционалних процена и индивидуалних искустава грађана, пре свега у погледу економске несигурности, ограничене запослености, стамбених проблема и недовољне доступности одређених услуга за породице са децом. Посебно је важно истаћи да Општинска управа представља значајан ресурс у домену унапређења доступности и информисаности, пре свега кроз функционисање е-Управе и Јединственог управног места, што олакшава остваривање права из области друштвене бриге о деци, младима и младим брачним паровима. У том контексту, неопходно је у ЛАП-у системски препознати и постојеће мере подршке које се финансирају из локалног, покрајинског и републичког буџета, као и програме намењене младим брачним паровима, који представљају важан сегмент укупне демографске политике.

Истовремено, институције и грађани сагласни су у оцени да су економска стабилност, сигуран посао и доступно становање кључни предуслови за заснивање и проширење породице. И једни и други наглашавају потребу за стварањем бољих услова за усклађивање породичних и професионалних обавеза, као и за јачањем програма запошљавања, нарочито жена и младих родитеља. Ови увиди представљају важан основ за даље планирање мера у оквиру ЛАП-а и за усмеравање подршке ка областима које становништво препознаје као најважније за побољшање квалитета породичног живота.

У области услуга, и институције и грађани препознају рестриктивне капацитете вртића, ограничену доступност здравствених услуга у сеоским срединама и недостатак додатних сервиса, попут продужених боравка у школама, специјализованих саветовалишта или психолошке подршке. Ове области се издвајају као важни правци деловања локалне самоуправе у наредном периоду.

Резултати сугеришу и да одређене категорије становништва — посебно самохране родитељи, млади брачни парови, породице са више деце, породице у руралним срединама и ромска популација — захтевају приоритетну подршку. Ово указује на потребу за циљаним програмима који би конкретно одговорили на ризике и ограничења са којима се ове групе суочавају.

Добијени подаци представљају јасан смер за формулисање мера ЛАП-а које су усмерене на побољшање услова за живот, виши стандард породица и стварање окружења у ком је заснивање породице реална и остварива опција за све грађане.

5. SWOT АНАЛИЗА ДЕМОГРАФСКЕ СИТУАЦИЈЕ У ОПШТИНИ ВРБАС

SWOT анализа представља систематичан преглед унутрашњих и спољашњих фактора који утичу на демографске токове у општини Врбас. Анализа је заснована на подацима из упитника институција, резултатима фокус групе и доступним социо-економским индикаторима.

Снаге (Strengths)	Слабости (Weaknesses)
<ul style="list-style-type: none"> • Развијен систем образовних и здравствених установа у градском делу општине (Општа болница) На територији општине у граду и насељеним местима (објекти Предшколске установе („Бошко Буха“ и амбуланте дома здравља „Велько Влаховић“). • Постојање здравствено-васпитних програма (Школа за труднице, Школа родитељства, радионице). • Активне установе социјалне заштите и стабилан систем сарадње са породицама, децом и осетљивим групама. • Постојећи програми економске подршке породицама (финансијска помоћ за новорођенчад, стипендије, мере социјалне подршке). • Присуство цивилног сектора који организује хуманитарне акције и доприноси социјалној кохезији. • Географски повољан положај општине (близина Новог Сада и главних саобраћајница). • Постојање заинтересованости грађана за учешће у креирању политика, што повећава капацитет за партнерски приступ. • Примери добре праксе-унапређење рада Службе за поливалентну патронажу Дома здравља, Саветовалишта за децу Службе за здравствену заштиту деце Дома здравља 	<ul style="list-style-type: none"> • Економска несигурност и нестабилни услови запослења, посебно за младе и жене — најчешће помињана слабост у анализи. • Недоступност приступачних станова, високе цене, недовољни подстицаји за становање младих породица. • Недовољни капацитети вртића за јаслене групе • Недовољно доступне здравствене услуге у насељеним местима ограничен приступ специјалистима и превентивним програмима. • Одлазак младих квалификованих кадрова, што доводи до смањења броја потенцијалних родитеља. • Ограничени капацитети за психолошку, социјалну и саветодавну подршку родитељима и младима. • Неравномерна заступљеност услуга у селима и граду, што ствара неједнаке услове за живот.

<p>.Женског диспанзера Дома здравља,Предшколске установе од средстава</p> <ul style="list-style-type: none"> • Искуство у реализацији УНИЦЕФОВОГ пројекта „Подстицајно родитељство кроз игру“ • Добра интерсекторска сарадња 	
<p>Шансе (Opportunities)</p>	<p>Претње (Threats)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Могућност развоја локалних програма становања (субвенционисани кредити, повољни закупи, додела плацева). • Јачање сарадње са послодавцима ради развоја флексибилних радних модела, подршке родитељима и програма запошљавања младих. • Коришћење националних и покрајинских фондова за подршку популационој политици, запошљавању и унапређењу јавних услуга. • Развој допунских услуга (саветовалишта, психолошка подршка, „помоћ у кући“, подршка дојењу, дневни боравци). • Партнерство са цивилним сектором у креирању програма за породице, младе и децу. • Улагање у инфраструктуру здравствених и образовних установа у руралним срединама. • Могућности за увођење иновативних модела подршке, примењених у другим градовима и државама (породични центри, локални беби-сервис, породични асистенти). • Развој културе подршке родитељству, кроз кампање, едукативне програме и јавне иницијативе. 	<ul style="list-style-type: none"> • Наставак одласка младих ка већим градовима и иностранству, што доводи до пада броја репродуктивно способног становништва. • Економске кризе и нестабилност тржишта рада, које директно утичу на одлуке о родитељству. • Пораст трошкова живота, нарочито у области становања и предшколског образовања. • Недостатак стручног кадра у здравству и образовању, посебно у насељеним местима општине. • Раст социјалних разлика и ризик од сиромаштва, посебно у осетљивим групама (самохрани родитељи, ромска популација, руралне породице). • Демографско старење, које води ка повећању броја зависног становништва и смањењу радне снаге. • Капацитет буџета за финансирање мера популационе политике који се односи на стамбено збрињавање младих брачних парова

Општина Врбас располаже развијеном мрежом здравствених, образовних и социјалних установа, као и активним цивилним сектором, што представља важну основу за подршку породицама.

Ипак, демографску стабилност значајно нарушавају економска несигурност, недоступно становање, ограничени капацитети вртића и недовољна доступност услуга у руралним срединама. Као кључне могућности истичу се развој програма становања, унапређење сарадње са послодавцима, улагање у услуге подршке и коришћење националних фондова. Највеће претње су одлазак младих, економске кризе, раст трошкова живота, недостатак стручног кадра и демографско старење.

6. ВИЗИЈА, ЦИЉЕВИ И ПРИОРИТЕТИ ЛАП-а

Визија, циљеви и приоритети Локалног акционог плана за популациону политику општине Врбас дефинишу стратешки правац којим локална заједница настоји да одговори на кључне демографске изазове и унапреди услове за заснивање и развој породице. Полазећи од резултата демографске, социо-економске и институционалне анализе, као и увида добијених кроз фокус групе и консултације са локалним актерима, овај ЛАП утврђује јасну визију демографског развоја и поставља реалне, мерљиве и оствариве циљеве. Приоритети су усмерени на интервенције које могу имати највећи утицај на побољшање животних услова, економске сигурности и доступности услуга за породице са децом.

6.1 Визија

Општина Врбас је заједница у којој млади имају услове да остану, раде и формирају породице, где су деци обезбеђени квалитетни услови за раст и развој, а породице добијају подршку која им омогућава стабилан, сигуран и достојанствен живот. Визија локалне популационе политике почива на економској сигурности, приступачном становању, доступним јавним услугама и развоју културе подршке родитељству.

6.2 Општи циљ ЛАП-а

Побољшање демографске слике општине Врбас кроз јачање економске сигурности младих породица, унапређење доступности услуга за децу и родитеље, побољшање услова живота у урбаним и руралним срединама и стварање подстицајног окружења за заснивање и проширење породице.

6.3 Опис специфичних циљева

Циљ 1: Економско оснаживање младих и породица

Овај циљ усмерен је на унапређење економске стабилности младих људи и породица као кључног предуслова за заснивање и проширење породице. Недовољна сигурност запослења, нестабилни уговори, ниски приходи и ограничене могућности професионалног развоја представљају најзначајније препреке које су препознали и институције и грађани. Мере у оквиру овог циља теже стварању окружења у којем млади могу да рачунају на стабилан посао, реалне могућности за напредовање и подршку приликом повратка на тржиште рада после породичног одсуства. Циљ укључује развој програма запошљавања младих, подстицаје за послодавце који запошљавају родитеље, као и подршку женама у процесу економског оснаживања.

Циљ 2: Унапређење стамбених услова за младе породице

Стамбено питање представља једну од највећих баријера за младе који планирају породицу, што је готово једногласно потврђено у фокус групи. Специфични циљ обухвата развој локалних модела приступачног становања који би омогућили младима да се осамостале и обезбеде адекватне услове за живот деце. То може обухватити субвенционисане кредите, програме повољног закупа, подршку у обезбеђивању грађевинских плацева, као и сарадњу са приватним сектором у развоју приступачних стамбених решења. Циљ је да се смањи финансијски терет младих породица и створи окружење у којем стамбена стабилност није препрека родитељству.

Циљ 3: Побољшање доступности и квалитета услуга за децу и родитеље

Овај циљ има за фокус подизање квалитета услуга у области здравства, образовања и социјалне подршке, које директно утичу на свакодневни живот породица са децом. Институције и грађани посебно су истакли недостатак капацитета у вртићима и продуженим боравцима, као и потребу за бољом организацијом здравствених услуга за труднице и децу. У оквиру овог циља предвиђа се проширење предшколских капацитета, увођење додатних услуга родитељима (саветовалишта, психолошка подршка, подршка дојењу), као и унапређење доступности здравствене заштите. Циљ је да родитељи имају поуздану и доступну мрежу услуга која олакшава усклађивање породичних и радних обавеза.

Циљ 4: Јачање доступности услуга у руралним срединама

Породице у руралним деловима општине суочавају се са ограниченим приступом здравственим, образовним и социјалним услугама. Овај циљ усмерен је на смањење разлике у квалитету услуга између градског и руралног подручја. Подразумева улагања у мобилне или локалне здравствене сервисе, бољи приступ предшколском и школском образовању, проширење јавних услуга и подршку локалним иницијативама које јачају квалитет живота у селима. Циљ је да свако дете и породица, без обзира на место становања, имају једнаку доступност основним јавним сервисима.

Циљ 5: Подршка осетљивим групама

Осетљиве групе — самохрани родитељи, породице са више деце, ромска популација, младе породице у ризику од сиромаштва и породице у руралним срединама — суочавају се са специфичним изазовима који захтевају циљане интервенције. Мере у оквиру овог циља фокусиране су на обезбеђивање финансијске, стамбене, образовне, здравствене и психосоцијалне подршке, као и на бољу координацију институција које раде са овим групама. Циљ је да се системски смање ризици који утичу на квалитет живота и да се подрже породице које су у највећем ризику од демографске и социјалне нестабилности.

Циљ 6: Развој културе подршке родитељству

Овај циљ има за циљ да унапреди друштвену климу у којој се родитељство вреднује и охрабрује, а притисци и стереотипи смањују. Фокус је на побољшању информисаности грађана о доступним мерама и услугама, развоју јавних кампања о значају породице, промоцији позитивних примера, као и јачању партнерства између локалне самоуправе, школа, здравства и цивилног сектора. Кроз овај циљ гради се окружење у којем се породице осећају подржано, препознато и охрабрено, што може допринети дугорочној демографској стабилизацији.

7. ФОРМУЛИСАЊЕ МЕРА И АКТИВНОСТИ ПО ПРИОРИТЕТИМА

Приоритет 1: Економско оснаживање младих и породица

Мера 1.1 – Подршка запошљавању младих и родитеља

Активности:

- Програми стручне праксе и подршке првом запослењу младих.
- Сарадња са локалним послодавцима ради отварања нових, сигурних радних места.
- Подстицаји послодавцима за запошљавање младих жена и мајки након породилског одсуства.
- Обуке за унапређење запошљивости младих у дефицитарним занимањима.

Приоритет 2: Побољшање стамбених услова за младе породице

Мера 2.1 – Учешће државе за стан (кућу) младим паровима

Конкурси Министарства за бригу о селу

Јавни конкурс за доделу бесповратних средстава за куповину сеоске куће са окућницом на територији Републике Србије

Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова
Конкурс за доделу бесповратних средстава породицама у којима се роди треће или четврто дете за решавање стамбеног питања или за унапређење услова становања на територији Аутономне покрајине Војводине:

Мера 2.2 – Подршка самосталном животу младих

Активности:

- Саветовалиште за младе парове у области становања, финансијског планирања и кредитних модела.
- Едукације о планирању кућног буџета и финансијској стабилности пре оснивања породице.

Приоритет 3: Подршка деци, родитељима и услужним системима

Мера 3.1 – Проширење капацитета и доступности предшколског васпитања

Активности:

- Отварање нових група у вртићима према исказаној потражњи.
- Анализа и увођење модела продуженог боравка у вртићима.
- Унапређење инфраструктуре и опреме у постојећим објектима.

Мера 3.2 – Подршка родитељима кроз додатне услуге

Активности:

- Унапређење саветовалишта за родитеље (психолошка подршка, подршка дојењу, родитељске вештине).
- Организовање радионица за труднице и будуће родитеље („школа родитељства“).

- Увођење програма „помоћ у кући“ за породице са малом децом у кризним ситуацијама.

Мера 3.3 – Побољшање здравствене заштите трудница и деце

Активности:

- Јачање превентивних и едукативних програма у здравственим установама.
- Обезбеђивање редовних контрола у сеоским амбулантама.
- Развој здравствено-васпитног рада у заједници.

Мера 3.4 – Увођење продуженог боравка у школама

Активности:

- Анализа капацитета основних школа за организовање продуженог боравка.
- Пилот-програм у једној или више основних школа.
- Укључивање локалних стручњака (психолога, педагога) у организацију.

Приоритет 4: Смањење разлика урбаних и руралних средина

Мера 4.1 – Унапређење услуга у селима

Активности:

- Организација мобилних тимова здравствених и социјалних служби.
- Периодичне радионице и саветовалишта у сеоским месним заједницама.
- Увођење програма подршке школама и вртићима у руралним срединама.

Мера 4.2 – Унапређење инфраструктуре и јавних сервиса

Активности:

- Опремање амбуланти и школа у руралним подручјима.
- Подршка развоју јавног превоза за децу и родитеље у селима.
- Програм подршке локалним иницијативама у селима (клубови за родитеље, радионице, догађаји).

Приоритет 5: Подршка осетљивим групама

Мера 5.1 – Подршка једнородитељским породицама

Активности:

- Финансијска подршка и субвенције за основне услуге.
- Психосоцијална подршка, групе подршке и индивидуално саветовање.
- Приоритетна доступност вртића и школских програма.

Мера 5.2 – Подршка породицама са више деце

Активности:

- Локални подстицаји за породице са више деце (уређене субвенције и попусти).

- Подршка школовању деце из бројнијих породица.
- Мера 5.3 – Подршка ромској популацији и другим осетљивим групама

Активности:

- Социјална инклузија рома и Ромкиња у општини Врбас-спровођење Локалног акционог плана за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у општини Врбас
- Подршка образовној инклузији ромске деце
- Програми јачања компетенција и запошљавања младих Рома и Ромкиња.

Приоритет 6: Развој културе подршке родитељству

Мера 6.1 – Кампање и промоција подршке породици

Активности:

- Годишња кампања о значају родитељства и доступним услугама.
- Промоција позитивних примера младих породица кроз јавне канале.
- Израда информативних брошура, видеа и онлајн садржаја.

Мера 6.2 – Унапређење информисаности о правима и услугама

Активности:

- Јединствена веб страница/портал: „Подршка породици – Врбас“.
- Инфо-дан за будуће и постојеће родитеље.
- Обука запослених у институцијама за пружање тачних информација о мерама.

8. АКЦИОНИ ПЛАН (2026–2028)

Мере и активности дефинисане у оквиру Локалног акционог плана произилазе из свеобухватне анализе демографских, социо-економских и институционалних показатеља, као и увида добијених од релевантних установа и грађана. Оне су усмерене на конкретне, достижне и мерљиве интервенције које могу да доведу до побољшања услова за заснивање и развој породице у општини Врбас. Мере су груписане по приоритетним областима и формулисане тако да обухвате и краткорочне и дугорочне потребе локалне заједнице.

Приоритет 1 – Економско оснаживање младих и породица

Мера 1.1 – Подршка запошљавању младих и родитеља

Активност	Носилац	Партнери	Рок	Индикатори
Програми стручне праксе и подршке првом запослењу младих	Локална самоуправа	НСЗ, школе	континуирано	број младих у програму
Подстицаји послодавцима за запошљавање родитеља	ЛС	Привреда	годишње	број послодаваца

и жена након породилског				
Обуке за дефицитарна занимања	ЛС / НСЗ	школе, удружења	континуирано	број обучених лица

Приоритет 2 – Побољшање стамбених услова

Мера 2.1 – Програми приступачног становања

Активност	Носилац	Рок	Индикатори
Јавни конкурс за доделу бесповратних средстава за куповину сеоске куће са окућницом на територији Републике Србије	Министарство за бригу о селу		

Мера 2.2 – Подршка самосталном животу младих

Активност	Носилац	Партнери	Рок	Индикатори
Организација школе финансијске писмености за младе парове (планирање буџета, кредити, куповина стана, штедња)	ЛС	Удружења, финансијске институције	континуирано	број учесника, број реализованих циклуса
Едукације о финансијској стабилности и управљању кућним буџетом	ЛС	Удружења, школе	континуирано	број одржаних радионица
Подршка младима у припреми за самосталан живот (правни савети, припрема за закуп/куповину, информације о локалним програмима)	ЛС	ЦСР, МЗ	континуирано	број корисника

Приоритет 3 – Подршка деци, родитељима и услужним системима

Мера 3.1 – Проширење предшколских капацитета

Активност	Носилац	Рок	Индикатори
Отварање нових јаслених група у вртићима	ПУ	годишње	број нових група
Реконструкција/опремање вртића	ПУ / ЛС	2026–2028	број опремљених објеката

Мера 3.2 – Додатне услуге родитељима

Активност	Носилац	Рок	Индикатори
Саветовалишта за родитеље (психолог, педагог)	Дом здравља / ЦСР	континуирано	број саветовалишта
Школа родитељства и Школа за труднице	Дом здравља	континуирано	број одржаних група
„Помоћ у кући“ за породице у кризним ситуацијама	Геронтолошки центар	континуирано	број породица корисника

Мера 3.3 – Здравствена заштита трудница и деце

Активност	Носилац	Рок	Индикатори
Мобилни тимови у сеоским амбулантама	Дом здравља	континуирано	број посета
Едукативне радионице у заједници	Дом здравља	континуирано	број учесника

Мера 3.4 – Продужени боравак у школама

Активност	Носилац	Рок	Индикатори
Анализа и пилот-програм продуженог боравка	Школе / ЛС	2026	пилот спроведен
Ширење програма продуженог боравка	Школе / ЛС	2026–2028	број школа у програму

Приоритет 4 – Рурална подручја

Мера 4.1 – Унапређење услуга у селима

Активност	Носилац	Рок	Индикатори
Мобилни здравствени и социјални тимови	Дом здравља / ЦСР	континуирано	број излазака
Саветовалишта у насељеним местима општине	ЛС	континуирано	број активности

Мера 4.2 – Инфраструктура и јавне услуге

Активност	Носилац	Рок	Индикатори
Опремање амбуланти и школа	ЛС	2026–2028	број објеката
Подршка јавном превозу за децу/родитеље	ЛС	континуирано	број линија / корисника

Приоритет 5 – Подршка осетљивим групама

Мера 5.1 – Једнородитељске породице

Активност	Носилац	Рок	Индикатори
Финансијска и саветодавна подршка	ЛС / ЦСР	годишње	број корисника
Приоритетан упис у вртић	ПУ	континуирано	број корисника

Мера 5.2 – Породице са више деце

Активност	Носилац	Партнери	Рок	Индикатори
Увођење додатних локалних подстицаја за породице са више деце (субвенције, попусти, једнократна помоћ)	ЛС	ЦСР	годишње	број корисника
Подршка школовању деце из породица са више деце (трошкови превоза)	ЛС / школе	МЗ	континуирано	број подржане деце
Организација бесплатних ваннаставних и спортских програма за децу	ЛС	Спортски клубови, удружења	континуирано	број програма и број деце
Приоритетна доступност вртића и продуженог боравка	ПУ / школе	ЛС	континуирано	број корисника
Организација манифестације Месец родитељства и других спортских и културних догађаја у којима учествују породице	ЛС	Удружења, културне установе	годишње	број догађаја

Мера 5.3 – Ромска популација и друге групе

Активност	Носилац	Партнери	Рок	Индикатори
Школска подршка деци из ромских и других осетљивих група (додатна настава, менторска подршка, школски материјал)	ЛС / школе	ЦСР, удружења	континуирано	број деце корисника
Унапређивање приступа здравственој заштити (превентивни прегледи, вакцинације, теренске акције у насељима)	Дом здравља	ЛС, МЗ	континуирано	број реализованих активности
Психосоцијална подршка рањивим породицама	CSR	ЛС, удружења	континуирано	број породица корисника
Подршка запошљавању младих из ромске популације (обуке, посредовање, јавни радови)	ЛС / НСЗ	удружења	годишње	број укључених лица
Кампање за смањење дискриминације и промоцију инклузије	ЛС	школе, удружења	годишње	број реализованих кампања

Приоритет 6 – Култура подршке родитељству

Мера 6.1 – Јавне кампање

Активност	Носилац	Рок	Индикатори
Годишња кампања о подршци породици	ЛС	годишње	број активности
Промоција позитивних примера	ЛС / удружења	континуирано	медијски садржаји

Мера 6.2 – Информисање грађана

Активност	Носилац	Рок	Индикатори
Информатор за друштвену бригу о деци	ЈЛС	континуирано	медијски садржаји

Предложене мере представљају усаглашен, реалан и системски оквир деловања који омогућава координисану подршку младима, породицама, деци и осетљивим групама.

Њиховом доследном применом локална самоуправа може значајно да унапреди економске, стамбене и услужне услове, смањи разлике између урбаних и руралних средина, и подстакне развој културе која охрабрује родитељство.

Акциони приступ и јасно дефинисани индикатори омогућавају праћење ефеката и редовно унапређење политика у области популационог развоја.

9. МАТРИЦА ИНДИКАТОРА ПО СПЕЦИФИЧНИМ ЦИЉЕВИМА

Матрица индикатора представља кључни инструмент за праћење спровођења Локалног акционог плана за популациону политику општине Врбас. Њена сврха је да омогући јасно, систематично и мерљиво праћење напретка у односу на постављене специфичне циљеве. Индикатори су формулисани тако да буду реални, проверљиви и усмерени на исходе, док су полазне и циљне вредности дефинисане у складу са постојећим стањем и очекиваним капацитетима локалне самоуправе и партнерских институција.

Специфични циљ 1: Економско оснаживање младих и породица

Индикатор	Полазна вредност (2024)	Циљна вредност (2028)	Извор података	Учесталост праћења
Број младих укључених у програме запошљавања и стручне праксе	0	200	НСЗ / ЛС	годишње
Број родитеља (посебно мајки) којима је омогућен повратак на посао	0	80	ЦСР/ ЛС	годишње
Број компанија које примењују флексибилне моделе рада	0	10	ЛС / привреда	годишње
Број спроведених радионица/обука за дефицитарна занимања	0	20	ЛС / НСЗ	годишње

Специфични циљ 2: Побољшање стамбених услова за младе породице

Индикатор	Полазна вредност	Циљна вредност	Извор	Учесталост
Број младих породица које су стекле стан кроз локалну подршку (субвенције, повољан закуп, адаптација)	0	40	ЛС	годишње
Број младих који користе саветовалиште за стамбена питања	0	200	ЛС / ЦСР	годишње
Број информационих и едукативних програма везаних за становање	0	20	ЛС	годишње

Специфични циљ 3: Побољшање доступности и квалитета услуга за децу и родитеље

Индикатор	Полазна вредност	Циљна вредност	Извор	Учесталост
Број нових група у вртићима	стање 2024	+10 група	ПУ / ЛС	годишње
Број родитеља који користе додатне услуге (саветовалишта, школа родитељства...)	0	500	Дом здравља / ЦСР	годишње
Број школа које имају продужени боравак	0	најмање 3 школе	Школе / ЛС	годишње
Број здравствено-едукативних активности за труднице, породиле и децу	0	30	Дом здравља	годишње

Специфични циљ 4: Јачање доступности услуга у руралним срединама

Индикатор	Полазна вредност	Циљна вредност	Извор	Учесталост
Број теренских (мобилних) здравствених и социјалних активности годишње	0	40 годишње	Дом здравља / ЦСР	годишње
Број руралних МЗ у којима се одржавају радионице и саветовалишта	0	најмање 5 МЗ	ЛС / МЗ	годишње
Број опремљених амбуланти/школа у руралним срединама	0	5 објеката	ЛС	годишње

Специфични циљ 5: Подршка осетљивим групама

Индикатор	Полазна вредност	Циљна вредност	Извор	Учесталост
Број самохраних родитеља који користе локалне мере подршке	0	50	ЦСР / ЛС	годишње
Број породица са више деце које	стање 2024	+30%	ЛС	годишње

добијају подршку				
Број деце из ромске популације укључене у образовне програме подршке	0	100	Школе / ЛС	годишње
Број ангажованих координатора/медијатора	0	најмање 2	ЛС	годишње

Специфични циљ 6: Развој културе подршке родитељству

Индикатор	Полазна вредност	Циљна вредност	Извор	Учесталост
Број годишњих кампања на локалном нивоу	0	најмање 1 годишње	ЛС	годишње
Број грађана обухваћених кампањама/информационим активностима	0	3.000	ЛС	годишње
Број информативних материјала (видео, брошуре, портал)	0	20	ЛС	годишње
Број институција укључених у промоцију подршке породици	0	најмање 10	ЛС / институције	годишње

10. АНАЛИЗА РИЗИКА И ПРЕТПОСТАВКИ

Успешна реализација Локалног акционог плана зависи од више спољашњих и унутрашњих фактора. Анализа ризика идентификује потенцијалне препреке, процењује вероватноћу њиховог настанка и потенцијални утицај на реализацију мера, као и начин ублажавања последица. Циљ је да се унапред предвиде изазови и да локална самоуправа има механизме за благовремено реаговање.

Табела ризика

1. Финансијски ризици

Потенцијални ризик	Вероватноћа	Утицај	Мере ублажавања
Недоступност или недовољност буџетских средстава за спровођење мера	средња	висок	планирање реалних финансијских обавеза, фазно спровођење, конкурисање за екстерне изворе финансирања
Кашњења у одобравању и преносу средстава	средња	средњи	унапређење координације између сектора, дефинисање јасног временског плана буџетирања

2. Институционални и организациони ризици

Потенцијални ризик	Вероватноћа	Утицај	Мере ублажавања
Недовољна координација институција	средња	висок	редовни састанци координационог тима, јасно дефинисане улоге
Недостатак кадрова у	висок	висок	планирање запошљавања,

појединим установама (нпр. здравство, предшколска установа)			преквалификације, увођење теренских тимова
Оптерећеност постојећих служби (CSR, ПУ, Дом здравља)	средња	висок	ангажовање додатних стручњака, јавни радови, волонтерски програми

3. Демографски и социо-економски ризици

Потенцијални ризик	Вероватноћа	Утицај	Мере ублажавања
Наставак одласка младих у веће градове или иностранство	висок	висок	унапређење услова за запошљавање, становање и живот младих
Нестабилност тржишта рада и пад економске активности	средња	висок	подстицајне мере за привреду, подршка женама и младима
Пораст трошкова живота (становање, храна, енергија)	средња	средњи	мере подршке младим породицама и рањивим групама

4. Ризици повезани са инфраструктуром и јавним услугама

Потенцијални ризик	Вероватноћа	Утицај	Мере ублажавања
Недовољни капацитети вртића и школа за проширење услуга	средња	висок	фазно увођење продуженог боравка, опремање нових просторија
Ограничени капацитети у руралним срединама (амбуланте, превоз, јавне услуге)	висок	висок	увођење мобилних тимова, сарадња са МЗ, постепена улагања
Техничка ограничења у дигитализацији услуга	средња	средњи	улагање у ИКТ инфраструктуру, подршка установама у дигиталном прелазу

5. Социјални и културолошки ризици

Потенцијални ризик	Вероватноћа	Утицај	Мере ублажавања
Недовољна информисаност грађана о услугама	висок	средњи	интегрисана информативна кампања, портал „Подршка породици Врбас“
Социјални притисци и стереотипи у вези са родитељством	средња	средњи	јавне кампање, радионице, рад са младима
Недовољна мотивација младих да остану у локалној заједници	висок	висок	мере за економско оснаживање, становање, подршка за квалитет живота

6. Законски и системски ризици

Потенцијални ризик	Вероватноћа	Утицај	Мере ублажавања
Промене националних прописа у области финансија или родитељских права	ниска	средњи	континуирано праћење законских промена
Промене у финансирању од стране виших нивоа власти	средња	висок	планирање више сценарија финансирања

11. ПРЕПОРУКЕ ЗА ПРАЋЕЊЕ И ИЗВЕШТАВАЊЕ ЛАП-а

Ефикасна имплементација Локалног акционог плана за популациону политику општине Врбас захтева систематично, континуирано и међусобно усклађено праћење свих активности које се спроводе у оквиру плана. Због тога је неопходно успоставити јасан механизам мониторинга који ће омогућити благовремено реаговање на уочене изазове, редовно извештавање и прилагођавање мера у складу са реалним потребама становништва.

Полазна тачка у процесу праћења треба да буде формирање локалног координационог тела за мониторинг ЛАП-а, састављеног од представника локалне самоуправе и свих релевантних институција. Улога овог тела је да координише спровођење мера, прати индикаторе, прикупља податке од надлежних служби и припрема званичне извештаје. Оваква структура осигурава да праћење буде усклађено, а да комуникација између установа буде редовна и организована.

Ефикасна имплементација Локалног акционог плана за популациону политику општине Врбас захтева систематично, континуирано и међусобно усклађено праћење свих активности које се спроводе у оквиру плана. Због тога је неопходно успоставити јасан механизам мониторинга који ће омогућити благовремено реаговање на уочене изазове, редовно извештавање и прилагођавање мера у складу са реалним потребама становништва.

Полазна тачка у процесу праћења треба да буде формирање локалног координационог тела за мониторинг ЛАП-а, састављеног од представника локалне самоуправе и свих релевантних институција. Улога овог тела је да координише спровођење мера, прати индикаторе, прикупља податке од надлежних служби и припрема званичне извештаје. Оваква структура осигурава да праћење буде усклађено, а да комуникација између установа буде редовна и организована.

За потребе ефикасног надзора препоручује се израда годишњег плана праћења, којим се јасно дефинише ко је надлежан за прикупљање појединачних индикатора, на који начин се подаци прикупљају и у ком року. Овај документ обезбеђује уједначен приступ свих учесника у процесу и спречава неусаглашености у реализацији и извештавању. Свака институција укључена у ЛАП треба редовно да прикупља податке о корисницима својих услуга, извршеним активностима, финансијској реализацији и уоченим проблемима у спровођењу мера.

Препоручује се да координационо тело припрема два извештаја годишње — полугодишњи преглед напретка и годишњи извештај о реализацији ЛАП-а. Ови документи треба да садрже податке о степену спроведености мера, оствареним индикаторима, одступањима у односу на планиране активности, као и предлоге корективних мера које би унапредиле даљу имплементацију. Такође је пожељно да се резултати једном годишње јавно презентују, било на седници Скупштине општине или

путем јавних комуникационих канала, како би се обезбедила транспарентност и укључила шира јавност у процес.

На основу прикупљених података и реализованих активности, ЛАП би требало ревидирати најмање једном у две године. Ревизија подразумева ажурирање мера, корекцију индикатора, усклађивање буџета и увођење нових програма уколико се покаже да су потребни. Оваква динамика омогућава да ЛАП остане жив документ који се прилагођава променама у демографским, социо-економским и институционалним условима.

Посебно је важно развијати и одржавати комуникацију са грађанима, јер је информисаност један од кључних фактора успешне популационе политике. Препоручује се успостављање јединственог информативног канала — нпр. посебне странице на сајту локалне самоуправе — на којој би били доступни подаци о актуелним мерама, правима и услугама. Кроз редовно објављивање резултата, инфографика, јавних позива и других информација подиже се транспарентност рада локалних институција и мотивише учешће грађана.

ПРИОРИТЕТ 8 : ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА ПОПУЛАЦИОНУ ПОЛИТИКУ			
8.1. Специфични циљ: Праћење реализације активности предвиђених Локалним акционим планом за децу			
АКТИВНОСТ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ	ИНДИКАТОРИ	НОСИОЦИ/ ПАРТНЕРИ
8.1.1. Успостављање и редовно ажурирање података у циљу праћења остваривања ЛАП -а за популациону политику	Успостављена база података са унетим индикаторима за праћење ЛАП-а за популациону политику	Број институција које користе базу података	Установе, организације и институције које се баве питањима популационе политике
8.1.2. Планирање приоритета ЛАП-а за популациону политику у програмском буџету Општине Врбас	Испланирани приоритети ЛАП-а за популациону политику који су планирани у програмском буџету Општине Врбас	Број планираних приоритета	Установе, организације и институције које се баве питањима популационе политике
8.1.3. Формирање Радног тела за праћење примене ЛАП-а за популациону политику	Формирано Радно тело за праћење примене ЛПА за популациону политику	Број одржаних састанака Радног тела	Општина, образовне установе, удружења
8.1.4. Праћење примене ЛАП-а за децу и подношење годишњих извештаја о праћењу примене ЛАП-а за популациону политику	Извештај представљен јавности	Број реализованих активности	Општина, Радно тело, комисије

12. ЗАКЉУЧАК

Локални акциони план за популациону политику општине Врбас представља свеобухватан, аналитички утемељен и развојно оријентисан документ чији је циљ да унапреди демографске токове и створи повољније услове за живот младих, породица и деце. Полазећи од постојећих демографских, социо-економских и институционалних прилика, као и увида добијених од локалних установа и становништва, ЛАП дефинише јасну визију демографског развоја и поставља реалне циљеве усмерене на економско оснаживање, стамбену сигурност, доступност јавних услуга и равномерни развој урбаних и руралних средина.

Посебан значај овог документа огледа се у томе што интегрише ставове и потребе грађана, што су потврдиле и спроведене фокус групе и консултације са институцијама. Управо ови увиди омогућили су формулисање мера које су усмерене на најкритичније факторе који утичу на одлуку о заснивању и проширивању породице — економску сигурност, приступачно становање, доступност вртића и здравствених услуга, услуге у руралним срединама и подршку осетљивим групама.

Акциони план дефинише конкретне мере и активности чија је примена остварива у оквиру институционалних и финансијских капацитета локалне самоуправе, уз јасно дефинисане индикаторе који омогућавају мерење резултата и реално сагледавање ефеката. Поред тога, документ препознаје ризике који могу утицати на реализацију и предлаже механизме њиховог ублажавања. Такође, успостављен је систем праћења и извештавања који гарантује транспарентност, координацију и редовну ревизију политика, што ЛАП чини динамичним и прилагодљивим инструментом локалног развоја.

Спровођење ЛАП-а захтева заједничко деловање свих локалних институција, удружења, привреде и грађана, као и континуирано опредељење за подршку породицама и стварање стабилног окружења за живот. Доследна примена предложених мера омогућиће да општина Врбас постепено унапреди демографску стабилност, ојача подршку младима и родитељима и постави темеље за одржив развој заједнице у наредним годинама.

Израда овог Локалног акционог плана не би била могућа без стручне, континуиране и институционалне подршке Покрајинског секретаријата за демографију и социјалну политику, који је препознао потребу за системским приступом демографским изазовима у општини Врбас и омогућио да се овај документ развије у складу са важећим стратешким оквиром АП Војводине.

Подршка Секретаријата дала је неопходан оквир за усклађивање локалних мера са ширим покрајинским и националним политикама, али и охрабрила локалну самоуправу да активира своје институције и ресурсе у корист младих, породица и целокупне заједнице. На тај начин, ЛАП представља резултат партнерског односа између покрајинског и локалног нивоа власти, заснованог на заједничком циљу — стварању одрживих услова за заустављање негативних демографских трендова и јачање породичне политике у општини Врбас.

САДРЖАЈ

Редни број	Страна
---------------	--------

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ ВРБАС

112. ОДЛУКА О ДОНОШЕЊУ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА
ЗА ПОПУЛАЦИОНУ ПОЛИТИКУ ОПШТИНЕ ВРБАС
ЗА ПЕРИОД 2026 - 2028. ГОДИНЕ	917

Издавач: Скупштина општине Врбас
Одговорни уредник: Тијана Вуковић - Технички уредник: Марија Тот
Адреса: Врбас, Маршала Тита 89 - Телефон: 021/7954-000, факс: 021/705-990
Годишња претплата: 9.000,00 динара - један примерак: 300,00 динара
Жиро рачун број: 840-13640-45 Општинска управа општине Врбас
Лист излази по потреби - Тираж: 65 примерака
